

วารสาร

ปราชญ์ ประชาคม

JOURNAL OF SCHOLAR COMMUNITY

วัฒนธรรมศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง

ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2567

E-ISSN : 2822-1052 (Online)

วารสารประชาคม

Journal of Scholar Community

ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2567

E-ISSN: 2822-1052 (Online)

ที่ปรึกษา

พระพรหมศากยวงศ์วิสุทธี, ดร.

พระมหาวิจิตร กลยานจิตโต, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

บรรณาธิการเล่ม

พระมหาอรุณ ปณฺญารุโณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พีรพัฒน์ พันศิริ

อาจารย์ธนะชัย สามล

อาจารย์ไชยยา เรืองดี

อาจารย์สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นายณัฐพล วิทยเริงชัย

นางสาวภาวพรรณ กิจประเสริฐ

นางสาวณัฐฐา แจ็งอักษร

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุนทรธรรมโสภณ, รองศาสตราจารย์ ดร.	วัดเสนาหา นครปฐม
พระมงคลธรรมวิธาน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์	มหาวิทยาลัยรังสิต
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ดุลยเกษม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรณรงค์ สกกุลศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร เรืองธรรม	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวุฒิ สมยานะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.วีไลรัตน์ ศิริรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์	วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์เจษฎา บุญมาโฮม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ประจวบ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ พล.ต.ต.ดร.กิตติ์ชนทัต เลอวงค์รัตน์	โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ณัฏ ภู่อระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ภัคดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
แม่ชีบุญช่วย ศรีเปรม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.รัชนีชีวาท์ แซ่ตัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

บทบรรณาธิการ

สิ่งใดเมื่อถึงที่สุดแล้ว สิ่งนั้นย่อมเป็นธรรมดา การกิน นอน กาม เกียรติ ก็เช่นกัน

วารสารปรัชญาประชาคม ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 วาระของเดือนกันยายน-ตุลาคม 2567 มีข่าวฮอตประเด็นร้อนในรอบของสองเดือนที่ผ่านมา ร้านขายทองออนไลน์บ้างและบริษัทแบรนด์ชื่อดังขายของทางออนไลน์บ้าง ต้นทางแห่งความเดือดร้อนของผู้เข้าร่วมลงทุนในเครือข่ายที่ต่างเฝ้าฝันจะเป็นเศรษฐีขายของออนไลน์แบบไม่ลำเค็ญ จากการเห็นคำโฆษณาที่เลิศหรูดูประหนึ่งว่าความเป็นเศรษฐีสามารถไปสอยเอาได้จากกัลปพฤกษ์ ต้นไม้แห่งอุดมคติที่มีความสมบูรณ์พูนสุขตามคติไทยโบราณ แล้วสุดท้าย ก็เป็นฝันสลายและขวัญผวาของเหยื่อนับหมื่นราย รวมเป็นความเสียหายกว่า 3,000 ล้านบาท

ความรวย ความจน ความดี ความเลว ความผิด ความถูก ความจริง ความเท็จ มายาคติของมนุษย์คน เป็นวังวน การสร้างคุณค่าที่ต่างลากเอาเหตุผลเข้ามาหาตนเพื่อผลประโยชน์ บางเวลาผู้เขียนได้เห็นบุคคลมีชื่อเสียงออกสื่อกระแสหลัก ชี้นำทางดีทางรอดของสังคม ให้ความรู้ความเข้าใจสารัตถชีวิต มุ่งมั่นหวังดีต่อผู้อื่น ย่อมทำให้ผู้ชมผู้ฟังชื่นใจในความเป็นคนดีมีศีลสัตย์ ความฉ่ำจิตได้บังเกิดประเสริฐแท้ แต่อีกมุมหนึ่ง ในคราบของนักบุญหรือคนดี เป็นนักร้องเรียนโดยอาชีพ สร้างภาพอ้างเพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมือง แต่เจ้าเล่ห์เพทุบาย กระจายอำนาจ จอมตบทรัพย์ หวังดีประสังข์ร้าย เสแสร้งแกล้งทำ หลอกหลวงต้มตุ๋น ทำชั่วทรมานทุกอย่างเพื่อหวังผลประโยชน์ให้ตนเอง ปรากฏการณ์เหล่านี้ ทำให้ผู้รับข่าวสารตั้งคำถามว่า “ในสังคมนี้เรานั้นจะไว้วางใจใครอื่นได้อีก ในเมื่อคนเคยไว้วางใจกลับได้แปรเปลี่ยนไป ไซ้คนเดิมที่เคยหลงคิดว่าเป็นดีมีศีลธรรม” มีทั้งความดีและความชั่ว เทพและมาร มาพร้อมกับอวตารมนุษย์

ยุคที่ AI (Artificial Intelligence) หรือปัญญาประดิษฐ์ ผลผลิตจากวิทยาศาสตร์ได้มาหักล้างหรือปฏิเสธความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ และจารีตแบบดั้งเดิม อาทิ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ อำนาจเกินมนุษย์ พลังวิเศษเหนือเหตุผลต่างๆ อันสร้างขึ้นโดยคนที่เป็นบรรพชนและคฤหัสถ์ผู้ห้อยโหนจากความเคร่งครัดหาชน แต่งองค์ทรงเครื่องคอสเพลย์เป็นลิเก บ้างมีคอสวมใส่ลูกประคำขนาดเท่าไส้กรอกอีสาน บ้างสักยันต์เป็นลวดลาย บ้างนั่งวางมาดเคร่งเฟ่งดวงตะวัน บ้างอมน้ำหมากปากขมขมขม บ้างพรมนต์ตาเหลือก บ้างนั่งสั่นซึกกระดูก บ้างเป่าลมเป็นมนต์มีด บ้างเขียนยันต์กลางอากาศ บ้างเขียนยันต์ลงมือหรือหน้าผากอ้างเป็นสูตรโบราณสืบสานงานบรมครูบูรพาจารย์ ต่างได้สร้างผลงานของตนให้คนอวยชมนิยมบูชาทั้งโลกนี้และโลกหน้า ในขณะที่หมู่คนอีกจำพวกมองว่าเป็นเรื่องหลอกหลวง วิปริตผิดเพี้ยน และไม่สร้างสรรค์สังคมพัฒนา แม้จะอ้างคำเดิม ๆ ว่า “ไม่เชื่อแต่อย่างลบลู่” ก็ตาม

Digital Footprint หรือรอยเท้าบนโลกดิจิทัล ร่องรอยดิจิทัลที่เกิดขึ้นจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้จะถูกบันทึกเอาไว้เป็นมรดกของคนรุ่นต่อไป ใครดีใครชั่ว ใครถูกใครผิดจะอยู่เป็นอนุสรณ์อมตะให้อนุชนได้พิเคราะห์อย่างแยบยลหรือยกย่องอย่างดั่งงามตามปรากฏ ลูกๆ หลาน ๆ ไทยจะพูดถึงคนปัจจุบันที่จะเป็นบรรพชนแห่งอนาคตในลักษณะใด ทั้งนี้พฤติกรรมวันนี้จะเป็นผลลัพธ์ของทุกคนที่

จะพึงได้รับในวันถัดไป ดังนั้น ความละเอียดและความเกรงกลัวบาป (ความเดือดร้อนที่จะเกิดทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น) สองคำนี้ หิริและโอตตปปะ จึงเรียกว่า “เทวธรรม” หรือธรรมะสำหรับสร้างให้เป็นคนดี ไม่กล้าทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง สังคมต้นแบบของศีลธรรมที่ดีงาม ใช่ว่าจำต้องวิ่งตามหาบุคคลหรือดูเอาความดีจากผู้วิเศษตามกระแสนิยมไม่ แต่ควรเป็นเราทุกคนปัจเจกชนของแต่ละคนที่ต่างต้องรับผิดชอบในกรอบชีวิตของตน สร้างความมีระเบียบวินัยตามกฎหมายและจารีตสังคม ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ เคารพสิทธิของมนุษย์อย่างเท่าเทียม มีความเอื้ออารีสิ่งที่เป็นคุณูปการต่อกัน ให้ความสำคัญต่อสาธารณประโยชน์เชิงประจักษ์มากกว่าการจําหนัดต่อความศักดิ์สิทธิ์ และสำนึกว่าเรานี้เป็นเพียงเศษขอนุ่นน้อยๆ ในเอกภพ ได้แวะผ่านมาแค่อาศัยโลกนี้ สักวันหนึ่งเราท่านทุกคนต่างต้องจากกัน วันเวลาที่เปลี่ยนผ่าน อีกไม่นานคนรุ่นต่อมา ต้องได้ลิ้มเราทุกคนเสมอ

“หายนะทางสังคมย่อมเกิดจากการเบียดเบียนผู้อื่นและไม่เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน” วารสารประชาธิปไตยประชาคม จึงขอสนับสนุนความคิดดี ทำดี และปรารถนาดีต่อกัน ขอเชิญการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ในสังคมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้มนุษย์ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ขอส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้นๆ ขึ้นไป โดยผ่านการทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ที่สุด ก่อนที่ไม่วันใดก็วันหนึ่งร่างกายของเรานี้จะกลับคืนสู่ธรรมชาติอย่างสง่างามตราบนิจรันดร์

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
ความคาดหวังของเกษตรกรในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสลิดบางบ่อ	1-13
น้ำผึ้ง มีคิล	
“PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต	14-27
อาภาพร วรรณสุนธยา, ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์, อุทัย นุ่นดำ, กุลสตรี มีอัฐมัน, สมฤดี พูนผล และยุภาพร อินทร์วอน	
การศึกษามาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน	28-42
ธวัชชัย สุขสาย และดิฐภัทร บวรชัย	
การพัฒนาทักษะการฟ้อนเจิงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล	43-57
อนุสรณ์ แก้วนพรัตน์ และวารุณี โพธาสินธุ์	
บทความวิจัย	
จริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21: โอกาสและความท้าทาย	58-72
พระกฤษดา ธมมสาโร (สาระวิท) และสุรศักดิ์ พุทธา	
ประชาธิปไตยท้องถิ่น กับแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครอง	73-88
วรพจน์ ก้องเสนาะ, พริจักษ์ณ์ ฉันทวิริยสกุล และสุขสร ทองที	
กระบวนการพิจารณาบทความ	89

ความ

คาดหวังของเกษตรกรในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อน้ำผึ้ง มีศิลป์^{1*}

รับบทความ: 24 พฤษภาคม 2567 แก้ไขบทความ: 21 ตุลาคม 2567 ตอรับบทความ: 31 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวัง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาเกษตรกรที่เกิดจากการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ โดยการนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นหลักและผสมผสานด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อค้นพบจากการวิจัยคือ ในช่วงต้นของการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการให้ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เกษตรกรมีความคาดหวังทั้งด้านรายได้และด้านสังคมในระดับปานกลาง แต่เมื่อดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับสายโซ่การผลิตจนสามารถจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว พบว่า เกษตรกรที่มีศักยภาพในการขอใช้ตราสัญลักษณ์ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความคาดหวังทางด้านสังคม ในระดับมาก ในขณะที่ความคาดหวังทางเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมุ่งเน้นประเด็นในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการเลี้ยงและแปรรูปแบบชาวสมุทรปราการ การปรับปรุงอุปโภค การยกระดับการแปรรูปด้วยการสร้างห้องเย็นในชุมชน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เลี้ยงและผู้แปรรูปพลาสติกบางบ่อ เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรขอใช้และรักษามาตรฐานการผลิตพลาสติกบางบ่อตามที่ขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

คำสำคัญ: ความคาดหวัง พลาสติกบางบ่อ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

¹ อาจารย์, ดร. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* อีเมล: gearfang@gmail.com

Local Democracy with the Concept of Decentralization of Government

Namphueng meesil ^{1*}

Abstract

The purpose of this research was to identify the expectation, problem and farmer development guidelines on the registration geographical indications on Pla Salid Bangbo. This research used mixed method, essentially by quantitative method and blended by qualitative method. The findings were on the beginning of the process to develop and create value added of Pla Salid, Samutprakarn province to registration geographical indications. Farmers had a moderate level of expectation toward income and social. When they have developed the supply chain to success on registration geographical indications. Farmers who want to use geographical indications had a high level of expectation toward social. In the other hand farmers had a moderate level of expectation toward income. So that related agency must have support to ease the standard of geographical indication, focus on conversation on local wisdom of raising and processing by Samutprakarn's wisdom. Rework Pla Salid pond, improve the processing by create community's cold room, propagate and make a famous for fisherman and processor to well-known alongside raise the price so that create farmers' motivate to using and treating geographical indications.

Keywords: Expectation, Pla Salid Bangbo (Gourami fish Bangbo), Geographical Indications

---

¹Lecturer, Dr. Social Work and Welfare, Faculty of Social Studies Huachiew Chalermprakiet University

* Email: gearfang@gmail.com

บทนำ

พลาสติกถือเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่โดดเด่นที่สุดของจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัดสมุทรปราการได้เสนอแนวทางการพัฒนาและกรอบการดำเนินงานที่มุ่งเน้นเรื่องการตลาด การสร้างการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตร และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน และจากการประชุมระดมสมองในการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ ณ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยมีตัวแทนจากกลุ่มผู้เลี้ยงปลา ผู้แปรรูปปลาจากอำเภอต่างๆ ผู้บริหารและผู้แทนหน่วยงานจากภาครัฐทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ได้นำมาสู่ประเด็นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพลาสติกโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) พลาสติกบางบ่อ

จากการศึกษาวิจัยพัฒนานวัตกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจพลาสติกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ร่วมกันของผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การเพาะเลี้ยง การแปรรูปพลาสติกมีความสัมพันธ์กับแหล่งทางภูมิศาสตร์ซึ่งสามารถนำไปสู่การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการในนามของพลาสติกบางบ่อได้ ซึ่งจะเป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าพลาสติกให้เป็นที่ยอมรับและสร้างรายได้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสายโซ่การผลิตซึ่งพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการสามารถขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งผู้แปรรูปพลาสติก ควรใช้กรรมวิธีในการแปรรูป กรรมวิธีในการตากแห้งพลาสติกซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดสมุทรปราการและเป็นไปตามกระบวนการแปรรูปที่ได้มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการและมีการคัดสรรหน่วยงานเพื่อทำรับผิดชอบและทำหน้าที่ในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของพลาสติกบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของพลาสติกบางบ่อจำเป็นต้องมีการศึกษาด้วยความเข้าใจและความตระหนักถึงฉันทามติของชุมชนถึงความคาดหวังของเกษตรกรทั้งในแง่มุมมองทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชุมชนที่อันจะนำไปสู่กระบวนการหาทางออกในกรณีที่เกิดวิกฤติความขัดแย้ง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคาดหวัง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาเกษตรกรที่เกิดจากการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดสมุทรปราการมีการเพาะเลี้ยงพลาสติกมาตั้งแต่โบราณกาล อีกทั้งยังเป็นตลาดพลาสติกแห่งที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ จึงนับเป็นสายโซ่การผลิตพลาสติกที่ครบวงจร โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจเพาะพันธ์และอนุบาลลูกปลา เกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ผู้ค้าคนกลางหรือผู้รวบรวม ผู้แปรรูป ผู้ค้าปลีก/แม่ค้าปลาแห้ง ทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงปลาสดในเขตอำเภอบางบ่อลดลงจาก 367 ราย เหลือเพียง 282 ราย ปริมาณการผลิตพลาสติกบางบ่อลดลงจาก 1.2 ล้านกิโลกรัม เหลือเพียง 1.1 ล้านกิโลกรัม ทั้งนี้มีภาวะทางน้ำส่งผลให้มีสารพิษตกค้างในตัวพลาสติกจนทำให้ไม่สามารถส่งออกพลาสติกแห้งไปยังต่างประเทศได้ เกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกที่เหลืออยู่ยังไม่มีการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นพอจึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาจากพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อที่บ่อปลา แบบผูกขาด จึงทำให้ราคาขายพลาสติกหน้าบ่อมีราคาต่ำ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการซึ่งพลาสติกเป็นสัตว์เศรษฐกิจสำคัญ

ความพยายามในการสร้างนวัตกรรมพัฒนาพื้นที่เพื่อเพิ่มมูลค่าของห่วงโซ่เศรษฐกิจพลาสติกบางบ่อตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมสินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการพัฒนาและยกระดับการผลิตพลาสติกและจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, จักรกฤษ ครอบงษ์และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ (2551) ระบุถึงประโยชน์ของการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่าจะก่อให้เกิดการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้สับสนหลงผิด (Misleading) เกี่ยวกับพื้นที่แหล่งกำเนิดของสินค้าและเกิดความเสียหายเนื่องจากบริโภคสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพตามที่ต้องการ การคุ้มครองผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อมิให้ชื่อเสียงและความนิยม (Goodwill) ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าของตน ต้องสูญสิ้นไป อันเนื่องมาจากการที่บุคคลอื่นใดใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ถูกต้องและการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงาน

สิ่งที่จะนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้นั้น จะต้องมีความสมบัติ ดังนี้ 1) ชื่อทางภูมิศาสตร์หรือเครื่องหมายใดๆ ที่สามารถใช้แสดงถึงแหล่งพื้นที่โดยแหล่งทางภูมิศาสตร์นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามเขตปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เท่านั้น แต่อาจเป็นชื่อภูมิศาสตร์ในลักษณะอื่นๆได้ 2) ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่กับสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าที่ผลิตจากแหล่งพื้นที่นั้นได้ เช่น ไข่เค็มไชยา ผู้บริโภคจะนึกถึงคุณภาพหรือลักษณะของไข่เค็มที่มีลักษณะฟองโต ไข่แดงใหญ่ เป็นมันเยิ้ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนจะต้องบรรยายให้เห็นถึงแหล่งพื้นที่นั้นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้านั้นอย่างไร ลักษณะเด่นของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มาจากพื้นที่การผลิตนั้นมีความแตกต่างจากสินค้าเดียวกันที่มาจากพื้นที่อื่นอย่างไร 3) ไม่เป็นชื่อสามัญ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จำแนกมาขึ้นทะเบียนได้นั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นชื่อสามัญของสินค้า ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดนั้น 4) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงานของประชาชน

พระราชบัญญัติได้ห้ามมิให้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงานของประชาชน หรือนโยบายแห่งรัฐ เช่น การนำเอาชื่อทางภูมิศาสตร์มาขึ้นทะเบียนโดยไม่สุจริต 5) เจื่อนไขสำคัญในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้แก่ คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของสินค้าที่จะใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นหรือสถานที่ภูมิศาสตร์นั้น ตัวอย่างเช่น กรณีของไขเค็มไชยาที่มีลักษณะเฉพาะที่ผู้บริโภคทั้งหลายติดใจ คือ ไขแดงที่ใหญ่และแดงสดนั้น เป็นผลมาจากอาหารตามธรรมชาติที่เปิดกินและมีอยู่เฉพาะในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น ดังนั้น แม้จะนำเปิดพันธุ์เดียวกันไปเลี้ยงที่จังหวัดอื่น ก็จะได้ไขที่มีลักษณะเดียวกันกับที่ได้จากการเลี้ยงในอำเภอไชยา เช่นนี้ถือได้ว่า คุณภาพของไขเค็มไชยานั้นมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนั้นแล้ว

ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ 1) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น 2) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า 3) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ทั้งนี้ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นและผู้ประกอบการค้าที่เกี่ยวกับสินค้านั้น

ในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสดบางบ่อ ผู้ยื่นคำขอประกอบด้วย 1.จังหวัดสมุทรปราการ 2. บริษัท ประชาธิปไตยสามัคคีสมุทรปราการ (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด 3. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ และ 5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ปลาสดบางบ่อและแปรรูป ทั้งนี้เกษตรกรในพื้นที่จะเป็นผู้ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสดบางบ่อ ซึ่งความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสดบางบ่อตามทฤษฎีความคาดหวัง (Expectation Theory) หรือ ความต้องการที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปจนถึงอนาคต เป็นการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะมากระทบต่อการรับรู้ของมนุษย์ โดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้เป็นตัวบ่งบอกจะเป็นตัวกำหนดให้เกษตรกรแสดงพฤติกรรมในการผลิตและแปรรูปปลาสดให้ได้ตามมาตรฐานของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นหลักในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของเกษตรกรที่เกิดจากการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสดบางบ่อโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม จำนวน 454 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความคาดหวังของเกษตรกรในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ

การใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 26 ราย เพื่อให้สามารถค้นพบประเด็นหลักที่ต้องการและเปิดโอกาสให้ได้รับข้อมูลใหม่ๆ ที่อยู่นอกเหนือประเด็นที่ต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการแปลงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องได้โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) จากกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกัน และวิเคราะห์เชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาหลักตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีควบคู่กับบริบทและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ผลการศึกษาดังกล่าววัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

การศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ จัดทำขึ้นใน 2 ระยะควบคู่ไปกับโครงการวิจัยอื่นๆ ในชุดโครงการวิจัยการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกความคาดหวังออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยทำการศึกษาความคาดหวังใน 2 ระยะ กล่าวคือ

ระยะที่ 1 ในช่วงเวลาที่มีการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ทั้งพลาสติกสดและพลาสติกตากแห้ง โดยการยกระดับการเลี้ยงปลา การแปรรูปและรสชาติพลาสติกทั้งจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้ความคาดหวังของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสายโซ่การผลิตพลาสติกบางบ่อ จำนวน 454 ราย ประกอบด้วย เกษตรกรผู้เพาะพันธุ์และอนุบาลลูกปลา เกษตรกรผู้เลี้ยงปลา ผู้ค้าคนกลางหรือผู้รวบรวมผู้แปรรูปผู้ค้าปลีก/แม่ค้าปลาแห้ง ซึ่งกระจายตัวอยู่ในอำเภอเมือง บางบ่อ บางพลีและบางเสาธง ด้วยการตอบแบบสอบถาม พบว่า 1.) ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เกษตรกรมีความคาดหวังเรื่องการเปลี่ยนแปลงของรายได้มากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 1 ความคาดหวังของกลุ่มเกษตรกรผู้เกี่ยวข้องกับพลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางอาชีพ	ค่าเฉลี่ย Mean	ความแปรปรวน SD.	แปลผล
1. การเลี้ยงปลาสดแบบดั้งเดิมจะเพิ่มสูงขึ้น	2.46	0.60	ปานกลาง
2. มีการจ้างแรงงานเพื่อแปรรูปพลาสติกเพิ่มมากขึ้น	2.57	0.56	ปานกลาง
3. ร้านค้าที่จำหน่ายพลาสติกบางบ่อ (แท้) มีเพิ่มมากขึ้น	2.67	0.65	ปานกลาง
4. เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาจะหันมาแปรรูปและขายปลา	2.64	0.55	ปานกลาง

สลิด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้น			
รวม	2.63	0.59	ปานกลาง
การเปลี่ยนแปลงทางรายได้			
1. รายได้ของคนเลี้ยงปลาจะเพิ่มมากขึ้น	2.53	0.46	ปานกลาง
2. แรงงานที่แปรรูปปลาจะมีรายได้สูงขึ้น	2.57	0.52	ปานกลาง
3. แม่ค้าปลีกจะสามารถขายปลาสดได้ในราคาที่สูงและมีกำไรเพิ่มขึ้น	2.77	0.62	ปานกลาง
4. เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น	2.72	0.61	ปานกลาง
รวม	2.68	0.58	ปานกลาง
ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ	2.66	0.59	ปานกลาง

2) ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ปลาสดบางบ่อ ด้านสังคม อยู่ใน ระดับปานกลาง เช่นกัน โดยมีความคาดหวังในเรื่องของความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ความเข้มแข็งของชุมชนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นสูงที่สุด

ตารางที่ 2 ความคาดหวังของกลุ่มเกษตรกรผู้เกี่ยวข้องกับปลาสดบางบ่อ ด้านสังคม

ความสัมพันธ์ของครอบครัว	ค่าเฉลี่ย Mean	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD.	แปลผล
1. สมาชิกในครอบครัวหันกลับมาทำอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปลาสด	2.14	0.50	น้อย
2. ครอบครัวได้อาศัยอยู่พร้อมหน้ากัน	2.12	0.47	น้อย
3. เศรษฐกิจในครอบครัวดีขึ้น	2.48	0.63	ปานกลาง
รวม	2.25	0.53	น้อย
ชุมชนเข้มแข็ง			
1. ชุมชนมีความเข้มแข็งจากจดทะเบียน GI ปลาสด	2.60	0.50	ปานกลาง
2. ปลาสดสมุทรปราการ (บางบ่อ) มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักมากขึ้น	2.85	0.62	ปานกลาง
3. คนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดีเพิ่มขึ้น	2.74	0.62	ปานกลาง
รวม	2.74	0.58	ปานกลาง

ความคาดหวังของเกษตรกรในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น			
1. มีการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสดแบบดั้งเดิม	2.42	0.56	ปานกลาง
2. มีสิทธิขอการแปรรูปพลาสติกตามภูมิปัญญาของชาวสมุทรปราการ	2.32	0.65	น้อย
3. มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์พลาสติกให้สะอาด อร่อย เป็นที่ต้องการของตลาด	2.70	0.61	ปานกลาง
4. ผู้บริโภคจะหันมาซื้อพลาสติกแท้ซึ่งเลี้ยงและแปรรูปที่สมุทรปราการเพิ่มมากขึ้น	2.64	0.62	ปานกลาง
รวม	2.55	0.62	ปานกลาง
ความคาดหวังด้านสังคม	2.51	0.58	ปานกลาง

ทั้งนี้เกษตรกรมีความกังวลใจหากเกิดการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่ออาจจะนำมาซึ่งการไม่สามารถผลิตพลาสติกที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ อันเนื่องมาจาก พื้นที่เลี้ยงปลาในปัจจุบันลดลง ผู้เลี้ยงปลาขาดแคลนทั้งองค์ความรู้และเงินทุนในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยง ผู้แปรรูป/ผู้ขายสามารถสมสิทธิ์หรือรับสมอ้างว่าเป็นพลาสติกบางบ่อ(แท้) ได้ และผู้บริโภคไม่สามารถจำแนกความแตกต่างได้ นอกจากนี้การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่ออาจนำมาซึ่งความขัดแย้งของชุมชนมากกว่าผลดี หากไม่สามารถกระจายผลประโยชน์จากกลุ่มผู้ขายไปสู่กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ได้

ระยะที่ 2 จากผลการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในระยะที่ผ่านมา เป็นมูลเหตุที่น่าสนใจที่นักวิจัยได้ทำการศึกษาในกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ จำนวน 26 ราย ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทางโทรศัพท์และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งส่วนมากเป็นผู้เลี้ยงปลา (ร้อยละ 61) และอาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางบ่อ (ร้อยละ 54) มีความประสงค์ที่จะขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI จำนวน 19 คน (ร้อยละ 73) โดยให้เหตุผลว่า การจดทะเบียน GI จะทำให้ผู้บริโภครู้จักพลาสติกบางบ่อ ซึ่งเป็นอาหารปลอดภัยและกำลังจะสูญหายไป หากไม่ทำการอนุรักษ์ โดยที่ผู้เลี้ยงและผู้แปรรูปพลาสติก ร้อยละ 27 ยังไม่แน่ใจว่าจะขอใช้ตรา GI หรือไม่ โดยให้เหตุผลว่า ยังขาดข้อมูลในการตัดสินใจ ประสบปัญหาด้านการปรับปรุงวิธีการเลี้ยงและแปรรูป โดยที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74 มีความต้องการที่จะขอใช้ตรา GI ในนามบุคคล และร้อยละ 26 มีความประสงค์ที่จะขอใช้ตรา GI ในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจ ทั้งนี้เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยง/แปรรูปพลาสติกให้ได้ตามมาตรฐาน GI โดยมีมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 58 เกิดจากการได้รับองค์ความรู้จากการเข้าร่วมอบรมกับทีมวิจัยของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา และ ร้อยละ 42 เกิดจากความต้องการที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการผลิตพลาสติก

ผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังของเกษตรกรกลุ่มที่มีความพร้อมในการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI พลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ ยังอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของครอบครัวจะสามารถลดลง การมีตลาดในการซื้อขายพลาสติก GI ทั้งในและต่างประเทศ มีการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับ

พลาสติก GI เพิ่มมากขึ้น การกดราคาซื้อขายพลาสติกลดลง เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองและตั้งราคาพลาสติก GI คนในชุมชนทุกฐานะเศรษฐกิจมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการขอใช้ตรา GI การกระจายรายได้จากการขายพลาสติก GI ไปสู่ผู้เลี้ยงปลามีมากขึ้น ยกเว้นเพียงความคาดหวังในประเด็นที่เกี่ยวกับรายได้จากการขายพลาสติก เพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ตารางที่ 3 ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีความพร้อมในการขอใช้ตรา GI พลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ

ความคาดหวังต่อการขอใช้ตรา GI ด้านเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย Mean	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD.	แปลผล
1.รายได้จากพลาสติกสูงขึ้น	2.60	0.36	มาก
2.ภาวะหนี้สินของครอบครัวลดลง	2.29	0.18	ปานกลาง
3.ตลาดในการซื้อขายพลาสติก GI ในประเทศไทยมีมากขึ้น	2.27	0.29	ปานกลาง
4.มีตลาดขายพลาสติก GI ในต่างประเทศ	2.25	0.31	ปานกลาง
5.มีการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับพลาสติก GI เพิ่มมากขึ้น	2.04	0.26	ปานกลาง
6.การกดราคาซื้อขายพลาสติกลดลง	2.28	0.14	ปานกลาง
7.เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองและตั้งราคาพลาสติก GI	2.12	0.14	ปานกลาง
8.คนในชุมชนทุกฐานะเศรษฐกิจมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการขอใช้ตรา GI	2.32	0.30	ปานกลาง
9.การกระจายรายได้จากการขายพลาสติก GI ไปสู่ผู้เลี้ยงปลามีมากขึ้น	2.00	0.16	ปานกลาง
รวม	2.24	0.24	ปานกลาง

ทั้งนี้ความคาดหวังของเกษตรกรกลุ่มที่มีความพร้อมในการขอใช้ตรา GI พลาสติกบางบ่อ ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยง / ผู้แปรรูปพลาสติก GI มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย, การปรับปรุง/ยกระดับการผลิตพลาสติกบางบ่อ, พลาสติก GI ได้รับความนิยม, การช่วยเหลือกันของคนในครอบครัวเพื่อขอใช้ตรา GI และมีการสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยง/แปรรูปพลาสติกบางบ่อ

ตารางที่ 3 ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีความพร้อมในการขอใช้ตรา GI พลาสติกบางบ่อ ด้านสังคม

ความคาดหวังต่อการขอใช้ตรา GI ด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย Mean	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD.	แปลผล
1. ผู้เลี้ยง / ผู้แปรรูปพลาสติก GI มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย	2.71	0.46	มาก
2. มีการปรับปรุง/ยกระดับการผลิตพลาสติกบางบ่อ	2.60	0.37	มาก
3. พลาสติก GI ได้รับความนิยม	2.58	0.39	มาก
4. การช่วยเหลือกันของคนในครอบครัวเพื่อขอใช้ตรา GI	2.46	0.24	มาก
5. มีการสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยง/แปรรูปพลาสติกบางบ่อ	2.44	0.23	มาก
6. เกษตรกรรวมกลุ่มวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับพลาสติก GI	2.24	0.28	ปานกลาง
7. การป้องกันผู้ที่แอบอ้างใช้ชื่อพลาสติกบางบ่อ	2.24	0.13	ปานกลาง
8. คนในครอบครัวหันมาทำอาชีพที่เกี่ยวกับพลาสติกมากขึ้น	2.00	0.09	ปานกลาง
9. ความขัดแย้งของเกษตรกรเพื่อแย่งชิงประโยชน์จากพลาสติก GI มีน้อยลง	2.00	0.29	ปานกลาง
รวม	2.36	0.27	มาก

การศึกษาศักยภาพ ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อการจดทะเบียน GI พลาสติกบางบ่อ ซึ่งสามารถประมวลได้จากการข้อยกเว้นของกลุ่มเกษตรกร พบว่า

1. ศักยภาพของเกษตรกรที่จะขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ คือ เกษตรกรมีความผูกพันกับการผลิตพลาสติกแบบดั้งเดิม พิจารณาได้จากช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกที่มากกว่า 20 ปี แม้ว่าจะประสบปัญหาทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และรายได้จากพลาสติก เกษตรกรเหล่านี้ยังคงประกอบอาชีพด้วยความเพียรเพราะรักในอาชีพของบรรพบุรุษ มีความตั้งใจที่จะปรับเปลี่ยนทั้งการเลี้ยงและแปรรูปเพื่อให้ได้มาตรฐาน GI

2. ปัญหาและความต้องการในการหนุนเสริมของของเกษตรกรที่มีต่อการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ สามารถจำแนกกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 เกษตรกรที่มีความพร้อมในการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ประสบกับอุปสรรคทั้งทางด้านรูปแบบของบ่อเลี้ยงที่มีขนาดใหญ่ทำให้ต้องจับพลาสติกได้เพียงปีละครั้ง เพื่อขายได้ราคาตามที่พ่อค้ากำหนด การขาดแคลนแรงงานทั้งในระดับครัวเรือนคือคนรุ่นใหม่ และการขาดแคลนการหนุนเสริมทางเทคโนโลยีในการผลิตแปรรูปและการตลาด

2.2 เกษตรกรที่ต้องการพัฒนาเพื่อขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ประสบกับอุปสรรคการขาดการรวมกลุ่ม การขาดแคลนเงินทุน องค์กรความรู้และเทคโนโลยีในการพัฒนาการผลิตพลาสติก

อภิปรายผล

ความคาดหวังของเกษตรกรกลุ่มที่มีความพร้อมในการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ ยังอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านสังคม อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานของประธานทิพย์ ธรรมผล (2548) ที่พบว่า การตัดสินใจและความคาดหวังของเกษตรกรต่อการเข้าสู่ตลาดไฮเปอร์มาเก็ตของพืชผักปลอดสารพิษไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านรายได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้หากวิเคราะห์จากภูมิหลังของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรเหล่านี้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกมากกว่า 20 ปีทำให้เกิดความรักและความผูกพันกับอาชีพ มีภูมิปัญญาทั้งจากการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกแบบดั้งเดิม แรงจูงใจหลักของการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และต้องการเผยแพร่ให้พลาสติกบางบ่อเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและมีการสืบสานทั้งการเลี้ยงและการแปรรูปตามกรรมวิธีดั้งเดิมและยังคงเอกลักษณ์ของพลาสติกบางบ่อไว้คู่สังคมไทย ไม่ใช่แค่เพียงการเพิ่มรายได้จากการแปรรูปเท่านั้น ซึ่งหน่วยงานที่ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ควรนำประเด็นที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อสร้างมาตรการในการส่งเสริมและอนุรักษ์พลาสติกบางบ่อที่มีสายโซ่การผลิตอยู่ในทั้งอำเภอบางบ่อ บางพลี เมืองและบางเสาธงควบคู่ไปกับการยกระดับการเลี้ยงและการแปรรูปพลาสติกบางบ่อที่ได้มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่เกิดจากการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ในระยะเริ่มต้นของการวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ เกษตรกรจำนวน 454 รายมีความคาดหวังในระดับปานกลางทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ แต่เมื่อได้ดำเนินโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าวไปจนจนสามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อขอยื่นจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในระยะสุดท้ายจำนวน 26 ราย มีความความและประสงค์ที่จะขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ จำนวน 19 ราย ทั้งนี้ความคาดหวังของเกษตรกรกลุ่มที่มีความพร้อมในการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ ด้านเศรษฐกิจ ยังอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้เลี้ยง / ผู้แปรรูปพลาสติก GI มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย, การปรับปรุง/ยกระดับการผลิตพลาสติกบางบ่อ, พลาสติก GI ได้รับความนิยม, การช่วยเหลือกันของคนในครอบครัวเพื่อขอใช้ตรา GI และมีการสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยง/แปรรูปพลาสติกบางบ่อ จึงนำมาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนเงินทุนให้สามารถปรับปรุงบ่อปลาให้มีขนาดเล็กลง เพื่อให้สามารถจับปลาและนำมาแปรรูปได้ตลอดทั้งปี
2. การสร้างห้องเย็นเพื่อใช้เก็บพลาสติกที่จับจากบ่อในชุมชนเพื่อให้สามารถนำมาออกมาแปรรูปได้ตลอดปี แทนการขายปลาทั้งหมดให้กับพ่อค้าคนกลางที่มีห้องเย็น
3. การยกระดับรายได้จากการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกให้ถึงมือเกษตรกรตัวจริง แทนการรับซื้อปลาที่เลี้ยงในจังหวัดต่างๆเพื่อนำมาแปรรูปและใช้ซื้อพลาสติกบางบ่อ
4. การสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม การหนุนเสริมทางเทคโนโลยีและการถอดบทเรียน/ภูมิปัญญาด้านพลาสติกให้กับเกษตรกรในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งในกลุ่มเกษตรกรดั้งเดิมและเสริมสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ในการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามและทำการศึกษาค้นคว้าผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment) ภายหลังจากการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่ออยู่เป็นระยะ เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคมในแง่มุมต่างๆจากการลงทุนของโครงการดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา.(2549). *คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. กรมทรัพย์สินทางปัญญา: กรุงเทพฯ.
- กฤษฏี ใจปัญญา, วรทัศน์ อินทร์คัมพร และสุรพล เศรษฐบุตร. (2562). ความคาดหวังของเกษตรกรต่อโครงการปลูกปาล์มน้ำมันล้านนา จำกัด จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(1), 95-103.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์, บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. (2551). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น*. สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.): กรุงเทพฯ.
- น้ำผึ้ง มีศีล. (2561). *เอกลักษณ์ของพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการในมุมมองของที่เกี่ยวข้องกับสายโซ่การผลิตในเขตจังหวัดสมุทรปราการ*. สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- _____ (2562). *ความคาดหวังของเกษตรกรในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พลาสติกบางบ่อ*. สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พิมพ์ศิริ ภูตระกูล และคณะ. (2561). การรับรู้ในเอกลักษณ์พลาสติกบางบ่อและปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อพลาสติกบางบ่อในมุมมองของผู้บริโภค. สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- บังอร ทองท้วม. (2552). ความคาดหวังของเกษตรกรที่ต่อบทบาทการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตรของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- บุญชัย รัชชัญญานนท์.(2546). ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์:กรุงเทพฯ.
- ประทานทิพย์ กระมล กุศล ทองงาม และพฤกษ์ ยิบมันตะสิริ. (2548). การตัดสินใจและความคาดหวังของเกษตรกรต่อการเข้าสู่ตลาดไฮเปอร์มาร์เก็ตของพืชผักปลอดสารพิษ .รายงานการประชุมวิชาการ ศว. พก. ปี 2549 ระหว่าง 22-23 กันยายน 2549 ณ โรงแรมกรีนเลค รีสอร์ท เชียงใหม่, 76-84.
- ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล. (2555). ทฤษฎีอรรถประโยชน์คาดหวังและทฤษฎีคาดหวัง: ทศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจของเกษตรกรที่มีต่อความเสี่ยง.วารสารแก่นเกษตร. 40(3), 269–278.
- Berry, L. L., Zeithaml, V. A., & Parasuraman, A. (1990). Five imperatives for improving service quality. *MIT Sloan Management Review*, 31(4), 29.
- Getzels, J. W. (1974). Images of the classroom and visions of the learner. *The School Review*, 82(4), 527-540.
- Vroom, V., Porter, L., & Lawler, E. (2005). Expectancy theories. *Organizational behavior*, 1,94-113.

PROT Model

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษา ปลอดภัยของโรงเรียนพรตพิทยพยัต

อภาพร วรรณสุนธยา^{1*}

ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์²

อุทัย นุ่นดำ³

กุลสตรี มีอัฐมัน⁴

สมฤดี พูนผล⁵

ยุภาพร อินทรีวอน⁶

รับบทความ: 6 กันยายน 2567 แก้ไขบทความ: 19 ตุลาคม 2567 ตอปรับบทความ: 23 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต 2) สร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต และ 3) ประเมินนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัตการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ภายใต้ทฤษฎีระบบ (System Theory) โดยขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการ PDCA และ 3) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความปลอดภัย นวัตกรรม พรตพิทยพยัต

¹ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนพรตพิทยพยัต

* อีเมล: siwapatb@gmail.com

² รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนพรตพิทยพยัต

³⁻⁶ ครู โรงเรียนพรตพิทยพยัต

“PROT Model” The Innovation for School Administration in Student Support and School Safety at Protpittayapat School

Arpaporn Wannasunttaya ^{1*}
Siwapat Bamrungsethapon ²
Uthai Noondum ³
Kunlasatee Meeatman ⁴
Somruedee Poonphol ⁵
Yupaporn Intreewon ⁶

Abstract

The purpose of this research article were to 1) study the current state of the student support system at Protpittayapat School, 2) create an innovation for school administration in student support and school safety at Protpittayapat School, and 3) evaluate the innovation for school administration in student support and school safety at Protpittayapat School. This research employed a mixed-methods approach. The instruments used for data collection were questionnaires and evaluation forms. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. The research findings were as follows 1) The current state of the student support system at Protpittayapat School was at a high level overall. 2) The "PROT Model" - an innovation for school administration in student support and school safety at Protpittayapat School - was developed based on Systems Theory and implemented through the PDCA process. and 3) The efficiency of the innovation for school administration in student support and school safety at Prot Pittayapat School was found to be at the highest level overall.

Keywords: Student Support System, Safety, Innovation, Protpittayapat

---

¹ School Director Protpittayapat School

* Email: siwapatb@gmail.com

² Deputy Director Protpittayapat School

³⁻⁶ Teacher Protpittayapat School

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะทางเศรษฐกิจ เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา ความรุนแรง การเอาเปรียบเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันจะมีความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีแต่ด้านคุณธรรม จริยธรรมกลับเสื่อมถอยลง เกิดการแพร่กระจายของสารเสพติด เกิดภัยจากสื่อ เทคโนโลยี โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่อาจเกิดการเสพสื่อต่าง ๆ อย่างขาดการยั้งคิด เปิดรับเนื้อหา ข้อความที่ไม่สร้างสรรค์ ขาดการไตร่ตรองหรือขาดภูมิคุ้มกันทางความคิด ส่งผลให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมาย ทำให้เสี่ยงต่อความปลอดภัยในสังคมทั้งด้านการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิต ประกอบกับข่าวสารที่ปรากฏในข่าวต่าง ๆ เช่น ข่าวที่เกี่ยวกับการล่องละเมิดทางเพศ การใช้ความรุนแรงแก่ เด็กและเยาวชนล้วนเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความทุกข์และความวิตกกังวลส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและ สุขภาพกายของเด็กในวัยเรียน (นิชฐ์ฐา พิระชัยภาวงศ์และคณะ. 2566) จากรายงานการสำรวจภาวะสุขภาพ นักเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า นักเรียนร้อยละ 18.2 ถูกทำร้ายร่างกายจำนวน 1 ครั้งหรือมากกว่า นั้น โดยนักเรียนชายมีแนวโน้มถูกทำร้ายร่างกายมากกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่เคยดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ร้อยละ 52.5 เริ่มดื่มครั้งแรกก่อนอายุ 14 ปี ในกลุ่มนักเรียนที่เริ่มใช้สารเสพติดรวมไปถึงการสูบบุหรี่ครั้งแรก พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.0 เริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกก่อนอายุ 14 ปี และผลสำรวจเกี่ยวกับ สุขภาพจิตพบว่า นักเรียนร้อยละ 17.4 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมดเคยมีความคิดจริงจังในการพยายามฆ่าตัว ตาย ขณะที่ร้อยละ 15.5 เคยวางแผนฆ่าตัวตาย ซึ่งสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เป็นภัยคุกคามที่มีผลต่อความ ปลอดภัยของเด็กและเยาวชน การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันจึงอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทาง สังคมที่มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและขาดการดูแลอย่างแท้จริง (กรมอนามัย. 2564)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาในฐานะเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศและ เสริมสร้างความมั่นคงของสังคมประเทศชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตาม แผนการศึกษาแห่งชาติชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) เพื่อที่จะให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอด ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลง ของโลกศตวรรษที่ 21 ตามยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ จำเป็นจะต้องวางรากฐานการสร้างความปลอดภัยที่เป็นแก่นหลักของชาติ นั่นคือ การดูแลและป้องกันภัยคุกคาม ในรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติธรรมชาติ ภัยจาก โรควัวบ้าใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เพื่อที่ส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งแก้ไขปัญหาคู่ที่กระทบต่อแก่นหลักของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564) การจัดการศึกษาที่ครอบคลุมประเด็นหลักสำคัญที่มีผลด้านความมั่นคงแก่คนในชาติจะส่งผลให้ทุกคนมี จิตสำนึก ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และโลกศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยแก่คนในสังคม นอกจากนี้ พระราชบัญญัติ คຸ່ມครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 ระบุไว้ว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและ

กิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียน นักศึกษา ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น สถานศึกษาควรมีแนวทาง ระบบ และการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาประกอบกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 ข้อที่ 8 เสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมองเห็นภัยที่เกิดแก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมุ่งมั่นในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา สร้างภูมิคุ้มกันผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับร้องเรียน ร้องทุกข์ ดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านระบบ OBEC Safety Center (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2566) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติขอขยาความปลอดภัยของสถานศึกษา 4 กลุ่มภัย ได้แก่ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ 2) ภัยที่เกิดจากการอุบัติเหตุ 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ โดยมีการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาตามมาตรการ 3ป 1ค ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝังและปราบปราม เพื่อที่จะมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษา แก้ไขปัญหาในเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น สถานศึกษาจึงจะต้องมีมาตรการหรือแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา ให้ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิธีการรักษาความปลอดภัยในทุก ๆ สถานการณ์ สร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งองค์กรจำนวนมากกว่า 3,000 คน โดยโรงเรียนอยู่ใกล้สถานที่สำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงพยาบาล สถานีตำรวจ วัด สำนักงานเขตลาดกระบัง สวนสาธารณะและชุมชนท้องถิ่น บริเวณโดยรอบของโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด การจราจรมีความหนาแน่นและมีประชากรที่มีความหลากหลายอาศัยอยู่จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาทั้งในด้านของการใช้ความรุนแรง อุบัติเหตุ ยาเสพติดและภัยคุกคามต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อนักเรียนให้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

ตารางที่ 1 แสดงสถิตินักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์โรงเรียนพรตพิทยพยัตปีการศึกษา 2563 – 2565

จำนวนครั้งที่พบ ปัญหาที่พบ	2563	2564	2565
1. บุหรี่/บุหรี่ไฟฟ้า	25	36	59
2. ทะเลาะวิวาท	10	18	22
3. การกลั่นแกล้งทางการพูด (Bully)	8	17	20
4. อื่น ๆ เช่น อุบัติเหตุ	4	4	7
รวม	47	75	108

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับบุหรี่/บุหรี่ไฟฟ้าสูงที่สุด โดยเฉพาะบุหรี่ไฟฟ้ามี่แนวโน้มเพิ่มมากขึ้น รองลงมาเป็นการทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านของการใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้งด้วยคำพูด (Bully) ซึ่งทุกปัญหามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีด้วยเหตุนี้โรงเรียนพรตพิทยพยัตจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ครู บุคลากรและชุมชน และการมีชีวิตที่ได้รับปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัยและมีสุขภาวะทางจิตที่ดีให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า เรียนดี มีความสุข จึงได้นำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาขับเคลื่อนอย่างเต็มรูปแบบโดยได้พัฒนานวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย **ที่มีชื่อว่า** แบบ “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต โดยให้การประเมินความเสี่ยงร่วมกับมาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา 4ป 1ค ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงภัย การป้องกัน การปลูกฝังและการปราบปรามและสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพทั้งในและนอกโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต
3. เพื่อประเมินนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) กล่าวว่า สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม และหมายความรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีหรือการจัดการมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิต หรือบริการใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ตลอดจนการปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่ กระจายเทคโนโลยี การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการฝึกอบรมที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะในรูปแบบของการเกิดธุรกิจ

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) กล่าวว่า การกระทำหรือการสร้างสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนาแนวคิดหรือปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทั้งในลักษณะที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ หรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลลัพธ์

Richard (2009) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ การสังเคราะห์รวบรวมความรู้เดิมให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการใหม่ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ

สรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง การสร้างเปลี่ยนแปลงหรือการกระทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ แนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ วิธีการใหม่ที่นำมาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสถานศึกษาสำหรับ การนำไปใช้ในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือแสวงหาโอกาสและพัฒนาจุดเด่นให้กับสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ขอบข่ายและกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551) และ กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ดำเนินการทั้งส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทั้งผู้บริหารครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยโรงเรียนสามารถจัดยุทธศาสตร์การพัฒนาเยาวชนออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 5. การส่งต่อ

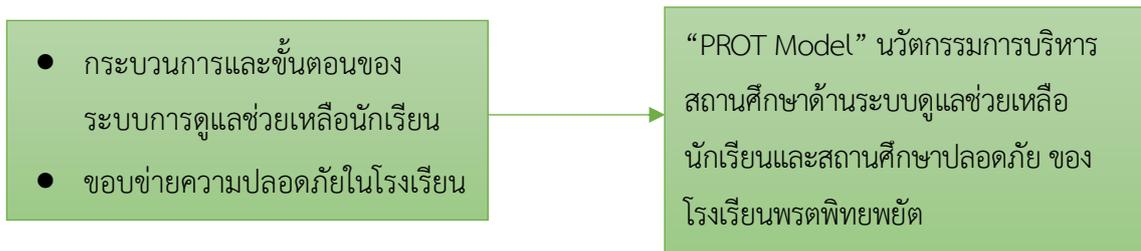
ขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้กล่าวถึงขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา 4 กลุ่มภัย ดังนี้ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทาง

กายและจิตใจ (Unhealthiness) โดยมีมาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษามุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ 3 ป คือ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ทฤษฎีวงจรเดมมิ่งหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) (Deming, 2004) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนพรตพิทยพยัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 146 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 146 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยการสำรวจแบบประชากรทั้งหมด (Complete Enumeration) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 5. การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ikert มีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยกำหนดกลุ่มทดลองใช้กับแบบสอบถามจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปเป็น

เกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือซึ่งได้เท่ากับ 0.97 และ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมของนวัตกรรม การบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต คณะผู้วิจัยนำร่างแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทางด้านเนื้อหาวิจัยหรือวัตถุประสงค์ประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นิยามศัพท์เฉพาะความถูกต้องภาษาความเหมาะสมและความชัดเจนของ ข้อคำถามดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of Congruence) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปรวบรวมข้อมูลโดยคณะกรรมการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2566 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ พื้นฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิง พรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับมาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต

การดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	μ	σ	แปลผล
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.71	0.81	มาก
การคัดกรองนักเรียน	3.66	0.78	มาก
การป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.30	0.75	ปานกลาง
การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	3.41	0.77	มาก
การส่งต่อ	3.22	0.74	ปานกลาง
โดยรวม	3.46	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน พรตพิทยพยัตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.46$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 3.71$) รองลงมาคือ ด้าน การคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.66$) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\mu = 3.41$) ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ($\mu = 3.30$) และด้านการส่งต่อ ($\mu = 3.22$) ตามลำดับ

“PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการศึกษาในการขับเคลื่อนเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งนี้คณะผู้จัดทำได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยทางด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา และทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เทคนิคกระบวนการทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างและพัฒนานวัตกรรมใช้วิธีระบบ (System Approach) ประกอบไปด้วยปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งวิเคราะห์และออกแบบให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนและวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) และได้จัดทำนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ภายใต้ทฤษฎีระบบ (System Theory)

บริบทโรงเรียนพรตพิทยพยัต

โรงเรียนพรตพิทยพยัต ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2492 ก่อตั้งโดย หลวงพรตพิทยพยัต-ท่านเลี่ยม บุนนาค บนที่ดิน 1,041 ไร่ ของ คุณหญิงเลี่ยม บุนนาคที่ได้มอบที่ดินให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ ให้สร้างสถาบันทางการศึกษาขึ้นในท้องที่เขตลาดกระบังเพื่อให้เยาวชนในเขตลาดกระบังได้มีการศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีเนื้อที่จำนวน 137 ไร่ 1 งาน 9 ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ 4 ถนนหลวงพรต แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 2,965 คน ครูและบุคลากร จำนวน 185 คน อาชีพของผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาได้แก่อาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวอื่น ๆ เนื่องจาก ลักษณะภูมิประเทศของเขตลาดกระบัง เหมาะแก่การเกษตรกรรม แต่เนื่องจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในพื้นที่โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประกอบกับการเข้ามาลงทุนของภาคเอกชน มีการสร้างสร้างอุตสาหกรรมหลายแห่ง

กระบวนการ (Process)

โรงเรียนพรตพิทยพยัตได้ดำเนินการใช้ “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ดังนี้

PROT ประกอบด้วย 1) Prepare to Safety School: การเตรียมความพร้อมเพื่อนำไปสู่สถานศึกษาปลอดภัย 2) Relation in community: เครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน 3) Observe outside: การออกพื้นที่เพื่อเข้าถึงเชิงรุก 4) Training for Professional staff: การอบรมพัฒนาสำหรับนักเรียน ครูและบุคลากรสู่ความมีอาชีพ

ผลลัพธ์ (Output)

1) นักเรียนมีความปลอดภัยและมีความสุขในการมาโรงเรียน
2) นักเรียน ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีความรู้และทักษะในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินที่เป็นอันตราย

3) โรงเรียนมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยเป็นที่ยอมรับของต้นสังกัดและชุมชน
โดยขับเคลื่อน “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต สู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการ PDCA

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลประเมินนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต โดยรวมและรายด้าน ดังตาราง

ตารางที่ 3 ผลประเมินนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต

ที่	รายการ	ประสิทธิภาพของนวัตกรรม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ความเป็นประโยชน์	4.57	0.62	มากที่สุด
2.	ความเป็นไปได้	4.53	0.65	มากที่สุด
3.	ความเหมาะสม	4.62	0.64	มากที่สุด
4.	ความถูกต้อง	4.60	0.61	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.58	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 จากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.62$) รองลงมาคือ ด้านความถูกต้อง ($\mu = 4.60$) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.57$) และด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.53$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพรตพิทยพยัตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูโดยส่วนมากมีการย้าย เข้า – ออกบ่อยครั้งอาจทำให้ทำงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการจึงทำให้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ และคณะ (2567) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานีอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ภายใต้ทฤษฎีระบบ (System Theory) โดยขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการ PDCA ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการ PDCA หรือวงจรคุณภาพ เป็นกระบวนการที่มีการทำอย่างต่อเนื่องทำให้มีการปรับปรุงนวัตกรรมให้มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ การ

วางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัตมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องสามารถใช้ได้กับทุกบริบทหรือทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สาครมหาหิงค์ (2567) พบว่า การตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาก่อนแก่เขต4พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและประโยชน์ในระดับมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

“PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ประกอบด้วย Prepare to Safety School: การเตรียมความพร้อมเพื่อนำไปสู่สถานศึกษาปลอดภัย Relation in community: เครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน Observe outside: การออกพื้นที่เพื่อเข้าถึงเชิงรุก และ Training for Professional staff: การอบรมพัฒนาสำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรสู่ความมีอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาส่งเสริมความสุขและปลอดภัยของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ควรที่จะมีคนที่ได้รับหน้าที่คอยติดตามการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน รวมถึงจัดการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนพรตพิทยพยัตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
2. ในการนำรูปแบบการบริหารความปลอดภัยไปใช้ สถานศึกษาควรที่จะดำเนินการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกด้าน จากทุก ๆ ฝ่าย เพื่อที่จะทำให้รูปแบบการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษานั้น มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรของสถานศึกษา
3. การนำเสนอผลการดำเนินงานไปปรับปรุงพัฒนา ควรมีการเพิ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในหลักสูตรสถานศึกษาทั้งวิชาที่บังคับเรียนและวิชาเลือก

4. การนำเสนอผลการดำเนินงานไปปรับปรุงพัฒนา ควรมีการเชิญวิทยากรภายนอกที่มีความรู้เฉพาะทางจากหน่วยงานหรือเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และแนวปฏิบัติด้านความปลอดภัยแก่นักเรียน ครูและบุคลากรของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนรัตนบุรี. (2566). *คู่มือความปลอดภัยสถานศึกษา*. สุรินทร์.
- วิไล กวางศิริ. (2550). *บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- กรมอนามัย. (2565). *รายงานการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2564*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : มินนี่ กรู๊ป.
- นิษัฎฐา พีระชัยภางค์ และคณะ. (2566). การศึกษาการบริหารด้านสถานศึกษาปลอดภัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 4(1) : 14 – 25.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546, 24 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก. หน้า 26 – 28.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566, 14 พฤศจิกายน). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*
- อดิสร ดีปานธรรม. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ฉะเชิงเทรา.
- โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พิษณุโลก. (2552). *มาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. พิษณุโลก.
- ธีรยุทธ เมืองแมน, ญาณิศา บุญจิตรี และมัทนียา พงศ์สุวรรณ. (2566). *การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2566). *กรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : คณะศึกษาศาสตร์.
- ธนัทวัฒน์ วรวัชรบวรชัย, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ และคณะ. (2567). *การพัฒนาแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร*. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*. หน้า 37-47.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียน*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา*.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่

1). สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/1083_2522.pdf

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-ช่วงชั้นที่ 2*

(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) (พิมพ์ครั้งที่ 2). สืบค้นจาก [https://th.ajanukul.go.th/_admin/](https://th.ajanukul.go.th/_admin/filedownload/5-4457-1448513024.pdf)

[filedownload/5-4457-1448513024.pdf](https://th.ajanukul.go.th/_admin/filedownload/5-4457-1448513024.pdf)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.

สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). *การบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมรุ่นเยาว์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูมิศักดิ์ แสนกันยา. (2566). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้*

SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม. *วารสารมหาวิทยาลัย*

มหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 12(2), 222 – 234.

ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ และคณะ. (2567). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร*

PDCA : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสาร*

มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 13(1), 270 - 282.

สาคร มหาหิงค์ (2567) พบว่า รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 6(2), 503 – 517.

Deming in Mycoted. (2004). *Plan Do Check Act (PDCA) (Online)*. Available

<http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca.php>

การศึกษา

มาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัย
ไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงานธวัชชัย สุขสาย^{1*}ดิฐภัทร บวรชัย²

รับบทความ: 9 สิงหาคม 2567 แก้ไขบทความ: 18 ตุลาคม 2567 ตอรับบทความ: 30 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน 2) เปรียบเทียบสภาพสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน จำแนกตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และ 3) นำเสนอมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง 377 คน และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงได้แก่ One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่ามาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ คือ การป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ตามแนวคิดในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ นำมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยภาครัฐด้านพลังงาน ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศของหน่วยงาน

คำสำคัญ: การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภาครัฐด้านพลังงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตร รม. สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัย คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

* อีเมล: np2915@gmail.com

² รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร รม. สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัย คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

A Study on Cybersecurity Measures in the Government Energy Sector

Thawatchai Suksai ^{1*}
Dithapart Borwornchai ²

Abstract

The objectives of this article are: 1) to examine the current state of cybersecurity in the government energy sector, 2) to compare the current state of cybersecurity in the government energy sector categorized by personal data types, and 3) to propose measures for enhancing cybersecurity in the government energy sector. This research adopts a Mixed Method Research approach. The data collection tools used include a questionnaire with a sample of 377 participants and in-depth interviews with 8 experts. The statistical methods for data analysis include frequency, percentage, and descriptive statistics such as mean and standard deviation, while inferential statistics involve One-way ANOVA. The research findings reveal that key cybersecurity measures consist of prevention, response, and risk mitigation against cyber threats, following the concept of cybersecurity in the government energy sector. A key recommendation is to apply these cybersecurity measures to the management of critical information infrastructure in relevant agencies.

Keywords: Cybersecurity, Cyber threats, Government Energy Sector

---

¹ Student of the Master of Public Administration in Security Management, Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy.

* Email: np2915@gmail.com

² Associate Professor Dr., Program Chair of the Master of Public Administration in Security Management Faculty of Police Science Royal Police Cadet Academy.

บทนำ

อุตสาหกรรมด้านพลังงานและสาธารณูปโภคนับเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ การสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างแข็งแกร่งในภาคส่วนนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นในการบริหารจัดการภายในโรงงานผลิตพลังงาน เพราะหากเกิดเหตุภัยคุกคามไซเบอร์ภายในโรงงาน ย่อมกระทบต่อทุกภาคส่วน และสร้างความเสียหายมหาศาลต่อประชาชนทั่วไป รวมไปถึงประเทศชาติด้วยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาที่มีเหตุอาชญากรรมไซเบอร์ที่มุ่งโจมตีอุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค ซึ่งสร้างผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการดำเนินงานของผู้คนในระดับมหภาค เช่น การโจมตีโรงไฟฟ้าในยูเครนผ่านฟิชชิง อีเมล (Phishing Email) ทำให้ประชาชนกว่า 2 แสนคน ไม่มีไฟฟ้าใช้นานถึง 6 ชั่วโมง การโจมตีเรียกค่าไถ่โคโลเนียล ไปป์ไลน์ (Colonial Pipeline) บริษัทท่อส่งน้ำมันรายใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ทำให้การส่งน้ำมันทางท่อต้องหยุดชะงักลง Kaspersky ICS CERT Report (2019)

สำหรับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของภาครัฐด้านพลังงานในประเทศไทย โดยศูนย์ปฏิบัติการ CERT รายงานว่าในปี 2566 พบการโจมตีทางไซเบอร์ จำนวน 775 ครั้ง ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศภาครัฐด้านพลังงานหรือระบบงานที่มีความสำคัญอื่น ๆ ได้รับความเสียหายจำนวน 485 รายการ

ตารางที่ 1 จำแนกตามทรัพย์สินทางสารสนเทศที่ได้รับผลกระทบ

ทรัพย์สินที่ได้รับผลกระทบ	จำนวน
เครื่องแม่ข่าย / แอคทีฟ ไดเรกทอรี (Active Directory)	33
เครื่องเวิร์กสเตชัน (Workstation)	171
สวิตช์ (Switch) /เราเตอร์ (Router)	241
เว็บไซต์ (Website)	8
อื่น ๆ	33

ตารางที่ 2 จำแนกตามหมวดหมู่ของภัยคุกคามทางไซเบอร์

คำอธิบาย	จำนวน
เหตุการณ์จำลองและการฝึกซ้อมของหน่วยงาน (Training and Exercises)	1
การพยายามเข้าถึงระบบที่ไม่สำเร็จ (Unsuccessful Activity Attempt)	30
การพยายามบุกรุกเพื่อสำรวจข้อมูลองค์กรเพื่อโจมตี (Reconnaissance)	358
การดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยที่หน่วยงานกำหนด (Non-Compliance Activity)	0

คำอธิบาย	จำนวน
การบุกรุกโดยการใช้มัลแวร์ (Malicious Logic)	8
การบุกรุกในระดับผู้ใช้งาน (User Level Intrusion)	46
การบุกรุกในระดับผู้ควบคุมระบบ (Root Level Intrusion)	0
การบุกรุกที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้ (Denial of Service)	35
เหตุการณ์ที่อยู่ระหว่างการวิเคราะห์สอบสวน (Investigating)	0
เหตุการณ์ผิดปกติที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าไม่ใช่เหตุการณ์ที่เป็นภัยคุกคาม (Explained Anomaly)	8

จากการที่อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภคตกเป็นเป้าหมายโจมตีทางไซเบอร์อันดับต้น ๆ นั้น ในภาพรวมแล้ว โรงงานผลิตพลังงานและให้บริการสาธารณูปโภคในประเทศไทยก็มีการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ตั้งแต่การเปลี่ยนระบบสกาตา (SCADA) ภายในโรงผลิตพลังงานให้ทันสมัยขึ้นและการแบ่ง เซ็กเมนต์ (Segment) ของการแบ่งเครือข่าย (Network Segmentation) เพื่อรองรับการทำงานร่วมกันอย่างมั่นคงปลอดภัยของระบบไอที (IT) และโอที (OT) ไปจนถึงการจัดการการเข้าถึงข้อมูลภายในโรงงาน พร้อมการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสนับสนุนดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน เพื่อเป็นประโยชน์การเป็นแนวทางการส่งเสริม การจัดทำแผน และการพัฒนาบุคลากรในการกำกับดูแลการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศด้านพลังงาน เพื่อจะช่วยให้ภาครัฐด้านพลังงานมีเป้าหมายและทิศทางในการบริหารและพัฒนาขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน

จำแนกตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นข้อมูลที่หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านพลังงาน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดทำนโยบายและวางแผนพัฒนาในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ให้เกิดความยั่งยืนในด้านพลังงาน

2. ให้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้านพลังงาน สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อความมั่นคงทางด้านพลังงาน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศอื่นที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
4. ได้แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

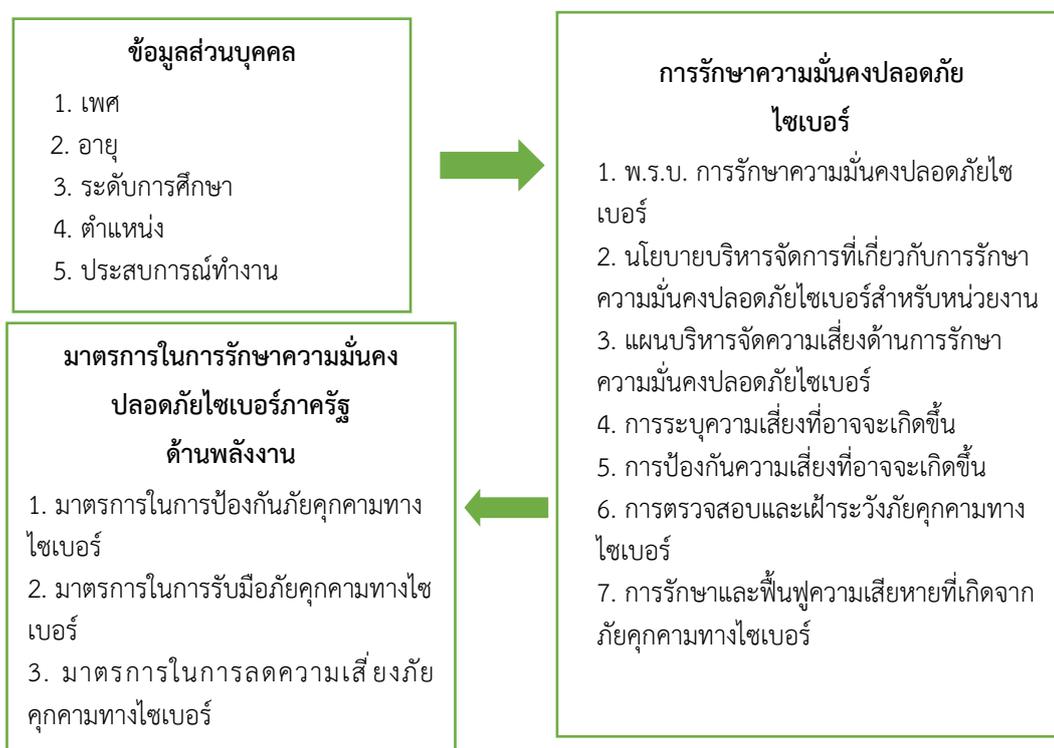
มาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน คือชุดเครื่องมือที่นำมาใช้ในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งอยู่ในรูปแบบ กฎหมาย ประกาศ นโยบาย แนวปฏิบัติต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติเพื่อ ป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อภารกิจหรือบริการที่มีความสำคัญเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ 2562) ประกาศคณะกรรมการ กกม. เรื่อง ลักษณะภัยคุกคาม มาตรการป้องกัน รับมือ ประเมิน ปรามปราม และระงับภัยคุกคามทางไซเบอร์แต่ละระดับ พ.ศ. 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดลักษณะภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับไม่ร้ายแรง ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง และภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับวิกฤต ที่อาจเกิดขึ้นหากระบบคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ประกาศคณะกรรมการ กกม., 2564) และการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ได้แก่ NIST Cybersecurity ถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ 1) Identify 2) Protect 3) Detect กิจกรรมกำหนดมาตรการตรวจสอบและเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ 4) Response และ 5) Recover (NIST, 2018) ISO/IEC 27001 การจัดการความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ (Information Security Management System: ISMS) ดังนี้ 1) Security Policy 2) Organization of Information Security 3) Human Resource Security 4) Asset Management 5) Access Control 6) Cryptography 7) Physical and Environmental Security 8) Communications Security) และ 9) Compliance (ISO, (n.d.) และ ISACA Germany Chapter e.V., (n.d.) และ COBIT ย่อมาจาก (Control Objectives for Information and Related Technology) มี 5 กระบวนการ ดังนี้ 1) การตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย 2) การกำกับดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั่วทั้งองค์กร 3) ประยุกต์ใช้กรอบการดำเนินงานที่บูรณาการเป็นหนึ่งเดียว 4) วิธีปฏิบัติแบบองค์รวม ในการกำกับดูแลและการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) แบ่งแยกการกำกับดูแลออกจากการบริหาร (ISACA, 2018)

สรุปได้ว่า การศึกษามาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน ประกอบด้วย พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ นโยบายบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สำหรับหน่วยงาน แผนบริหารจัดการความ

เสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การตรวจสอบและเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ การรักษาและฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ และนำเสนอแนวทางในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ประกอบด้วย 3 มาตรการ ดังนี้ มาตรการในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ มาตรการในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ และ มาตรการในการลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน จำแนกตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านพลังงาน ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ผู้บริหารด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน และอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานคร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ บุคลากรในหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ จำนวน 20,000 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ผู้บริหารด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน จำนวน 377 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งประชากรออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้หน่วยงานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งตามลักษณะของประชากรที่เป็นอยู่และเลือกวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้ใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan ที่ความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 377 คน สุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เป็นลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และใช้มาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยใช้เทคนิคของลิเคิร์ต (Likert Scale) การหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ในการศึกษาครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญให้ค่า IOC จำนวน 3 คน วิระยุทธ พรพจน์ธนาศ (2565) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัต (Cronbach's alpha coefficient) จะต้องมียค่ามากกว่า 0.70 ยุทธ ไกยวรรณ (2555) ใช้ศึกษาเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน 2) แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้ศึกษา เจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ผู้บริหารด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน และอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขออนุญาตผู้บริหารด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ผู้บริหารหน่วยงานด้านพลังงาน ผ่านทางคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเข้าทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ ร้อยละ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงได้แก่ One-way ANOVA ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 276 คน มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี 265 คน มีตำแหน่งเป็นนักระบบงานคอมพิวเตอร์ 164 คน และมีประสบการณ์การทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน

262 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 377 คน และสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐ ด้านพลังงาน พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .38) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแผนบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .38) ด้านการระบุความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .37) รองลงมา คือ ด้านนโยบายบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สำหรับหน่วยงาน ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .47) วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีเพศ มีภาพรวมไม่แตกต่างกัน ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตำแหน่งปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ

สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	276	73.2
	หญิง	101	26.8
	รวม	377	100

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน จำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 73.2 และเพศหญิง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ

สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	9	2.4
	31 – 40 ปี	256	67.9
	41 – 50 ปี	89	23.6
	มากกว่า 50 ปี	23	6.1
	รวม	377	100

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน จำแนกตามอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 รองมาคืออายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และ อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	1.9
	ปริญญาตรี	265	70.3
	ปริญญาโท	101	26.8
	ปริญญาเอก	4	1.1
	รวม	377	100

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 และระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการฝ่าย/กอง	11	2.9
	รองผู้อำนวยการฝ่าย/กอง	5	1.3
	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย/กอง	11	2.9
	หัวหน้าฝ่าย/กลุ่ม/แผนก	15	4.0
	วิศวกร	108	28.6
	นักระบบงานคอมพิวเตอร์	164	43.5
	นักคอมพิวเตอร์	58	16.4
	อื่น ๆ โปรดระบุ	5	1.3
	รวม	377	100

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่มีตำแหน่งนักระบบงานคอมพิวเตอร์ จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาคือตำแหน่งวิศวกร จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ตำแหน่งนักคอมพิวเตอร์ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย/กลุ่ม/แผนก จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่าย/กอง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย/กอง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตำแหน่งรองผู้อำนวยการฝ่าย/กอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นักวิชาการระดับ 10 นักประมวลผลข้อมูล พนักงาน และ พนักงานคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน	ต่ำกว่า 10 ปี	13	3.4
	11 - 20 ปี	262	69.5
	21 - 30 ปี	83	22
	30 ปี ขึ้นไป	19	5.0
	รวม	377	100

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 20 ปี จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมามีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ประสบการณ์ทำงาน 30 ปี ขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และ ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐ ด้านพลังงาน

สภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน	สภาพปัจจุบัน		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1.ด้านพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์	4.00	.45	มาก
2. ด้านนโยบายบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สำหรับหน่วยงาน	4.05	.47	มาก
3. ด้านแผนบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์	4.08	.38	มาก
4. ด้านการระบุความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	4.08	.34	มาก
5. ด้านการป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	3.99	.39	มาก
6. ด้านการตรวจสอบและเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์	4.00	.55	มาก
7. ด้านการรักษาและฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดจากภัยคุกคามทางไซเบอร์	4.02	.58	มาก
รวม	4.03	.38	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .378) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการระบุความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .337) และด้านแผนบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .383) รองลงมา คือ ด้านนโยบายบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สำหรับหน่วยงาน ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .472)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ มีภาพรวมไม่แตกต่างกัน ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกกระตือรือร้นทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตำแหน่งปัจจุบัน แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า มาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน มีดังนี้ 1) มาตรการในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ 2) มาตรการในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ และ 3) มาตรการในการลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 มาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน

จากภาพที่ 2 มาตรการในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ มาตรการย่อยที่ 1.1 การประเมินความเสี่ยงและการวางแผน คือ ทำการประเมินความเสี่ยงทางไซเบอร์อย่างสม่ำเสมอเพื่อระบุภัยคุกคามและช่องโหว่ที่เกี่ยวข้องกับระบบพลังงาน มาตรการย่อยที่ 1.2 การควบคุมการเข้าถึงและการจัดการข้อมูล คือ การยืนยันตัวตนแบบหลายปัจจัยและการเข้ารหัสข้อมูลสำหรับการส่งข้อมูลที่สำคัญ มาตรการย่อยที่ 1.3 การป้องกัน

และการตรวจจับ คือ ติดตั้งระบบป้องกันการบุกรุก (IPS) และระบบตรวจจับการบุกรุก (IDS) เพื่อตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ มาตรการย่อยที่ 1.4 การตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานทางไซเบอร์ คือ กำหนดค่าขั้นต่ำด้านความปลอดภัย เครื่องผู้ใช้งาน เครื่องแม่ข่าย และอุปกรณ์ และมาตรการย่อยที่ 1.5 การฝึกอบรมและการสร้างความตระหนัก คือ จัดการฝึกอบรมและลงทุนกับระบบความปลอดภัย **มาตรการในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์** มาตรการย่อยที่ 2.1 การตรวจจับและการระบุเหตุการณ์ คือ กระบวนการและเครื่องมือในการระบุและจำแนกประเภทของภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบพลังงาน มาตรการย่อยที่ 2.2 การประเมินผลกระทบและการตอบสนอง คือ ประเมินผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ไซเบอร์ต่อระบบพลังงานและกำหนดลำดับความสำคัญในการตอบสนอง มาตรการย่อยที่ 2.3 การติดตามและการตอบสนองต่อเหตุการณ์ คือ ระบบการติดตามและการตอบสนองต่อเหตุการณ์ ไซเบอร์ที่มีประสิทธิภาพ มาตรการย่อยที่ 2.4 การทบทวนและการปรับปรุงเหตุการณ์ทางไซเบอร์ คือ ปรับปรุงแผนการตอบสนองต่อเหตุการณ์ไซเบอร์ มาตรการย่อยที่ 2.5 การสื่อสารและการรายงาน คือ รายงานเหตุการณ์ไซเบอร์และผลกระทบต่อหน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานความมั่นคงไซเบอร์แห่งชาติตามกฎหมาย **มาตรการในการลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์** มาตรการย่อยที่ 3.1 การวางแผนและการประเมินความเสี่ยง คือ การประเมินความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอเพื่อระบุภัยคุกคามและช่องโหว่ มาตรการย่อยที่ 3.2 การฟื้นฟูและการกู้คืน คือ ดำเนินการฟื้นฟูระบบและข้อมูลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไซเบอร์ มาตรการย่อยที่ 3.3 การปรับปรุงและการทบทวนความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ คือ ทบทวน ปรับปรุงนโยบาย และซ้อมแผนทางไซเบอร์ มาตรการที่ 3.4 การสำรองข้อมูลและการกู้คืน คือ จัดทำแผนการสำรองข้อมูลและการกู้คืนข้อมูลได้ในกรณีเกิดเหตุการณ์ไซเบอร์ มาตรการย่อยที่ 3.5 การร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูล คือ ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและองค์กรอื่น ๆ ในการแบ่งปันข้อมูลและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการป้องกันและรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีการป้องกันรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐด้านพลังงานให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (2562) ในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ มาตรา 45 สอดคล้องกับ National Institute of Standards and Technology: NIST (2018) Framework ที่ 1 Identify กิจกรรมการระบุและเข้าใจถึงบริบทต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้หน่วยงานสามารถประเมินความเสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินช่องโหว่และการทดสอบเจาะระบบ

(Vulnerability Assessment and Penetration Testing) ต้องดำเนินการประเมินช่องโหว่ของบริการที่สำคัญ อ้างอิงตามหลักการบริหารความเสี่ยงเพื่อระบุจุดอ่อนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และการควบคุม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ ไม่มีผลต่อสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ส่วนที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีผลต่อสภาพปัจจุบันในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ มีภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สุธาเทพ รุณเรศ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านลักษณะทางประชากรมีผลต่อความตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เพศ ไม่มีผลต่อความตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนที่จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 30 ปี เข้าใจมีความรู้ความเข้าใจการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า มาตรการในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ จะเห็นได้ว่าการการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นสิ่งสำคัญจำเป็น ควรมีการดำเนินการเป็นลำดับแรกในการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐด้านพลังงาน ซึ่งสอดคล้องกับ National Institute of Standards and Technology: NIST (2018) Framework ที่ 2 Protect กิจกรรมการวางมาตรฐานควบคุมเพื่อปกป้องแนวทางในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ สอดคล้องกับ ชรินทร์ทิพย์ ปั่นสุวรรณ (2564) กล่าวไว้ว่า แนวทางการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์และการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดีด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยง 2) มาตรฐานและมาตรการเฝ้าระวังภัยไซเบอร์ 3) การประสานความร่วมมือและถ่ายทอดสื่อสารให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 4) การติดตามและประเมินผลลัพธ์ แนวทางในการลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์ จะเห็นได้ว่าการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ National Institute of Standards and Technology: NIST (2018) Framework ที่ 3 Detect กิจกรรมกำหนดมาตรการตรวจสอบและเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ การตรวจสอบและเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threat Detection and Monitoring) ต้องสร้างกลไกและกระบวนการเพื่อตรวจรับเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

มาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐพลังงาน คือ การป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างแนวคิดความปลอดภัย (Security Mindset) เสริมเกราะป้องกันความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้เกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนผู้บริหารระดับสูง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดตั้งศูนย์ CSOC ของภาครัฐด้านพลังงาน เป็นศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ Cyber Security Operation Center เพื่อปฏิบัติการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางไซเบอร์ตลอด 24 ชั่วโมง และยังคงขอให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการรับมือ และวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภัยคุกคามแบบตรงจุด เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ลดระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจจะสร้างความเสียหายทางธุรกิจ ภาครัฐด้านพลังงานเป็นวงกว้าง

2. ภาครัฐควรให้การสนับสนุน และการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับอาชญากรรมไซเบอร์อย่างจริงจัง ซึ่งการวิจัยพัฒนาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่หน่วยงาน บุคลากร และยังช่วยประหยัดงบประมาณที่ต้อณาเข้านวัตกรรมและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

ข้อเสนอสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกับหน่วยงาน โครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศอื่น เช่น ด้านความมั่นคงของรัฐ ด้านบริการภาครัฐที่สำคัญ เพื่อเรียนรู้ และค้นหาแนวทางในการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ เพื่อป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์

2. หน่วยงานภาครัฐด้านพลังงาน ควรทบทวนนโยบาย ประกาศ และ แนวปฏิบัติด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เป็นประจำ และพัฒนามาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้หลากหลาย เท่าทันกับ เทคโนโลยีไซเบอร์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อสามารถป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงภัยคุกคามไซเบอร์ใหม่ ๆ ที่อาจพัฒนาในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม

บรรณานุกรม

- จิตรภรณ์ โสติกุล. (2565). *การก่อการร้ายทางไซเบอร์: ปัญหาการนิยาม เขตอำนาจ และการบังคับใช้กฎหมาย*. ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว. (2563). *บทบาทภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม*. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชรินทร์ทิพย์ ปิ่นสุวรรณ. (2565). *แนวทางการกำกับดูแลการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรในยุคดิจิทัล*. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562. (27 พฤษภาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 96 ก หน้า 20 - 51.

- วิทวัส สุขชีพ และจรัญ แสนราช. (2566). การตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้งานระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา จังหวัดสุรินทร์. *Industrial Technology Journal*, 8(1), 17-30.
- หยัดซารี เล้าะเหล๊ะ. (2564). การประเมินช่องโหว่ของเว็บไซต์ในองค์กร เพื่อป้องกันการถูกโจมตีทางไซเบอร์. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- KasperskyICSCERT. (30 September 2019). *Threat landscape for industrial automation systems, H1 2019*. KasperskyICSCERT. <https://ics-cert.kaspersky.com/publications/reports/2019/09/30/threat-landscape-for-industrial-automation-systems-h1-2019/>
- ISACA. (2018). *COBIT 2019 FRAMEWORK: INTRODUCTION & METHODOLOGY*. Temple University. https://community.mis.temple.edu/mis5203sec003spring2020/files/2019/01/COBIT-2019-Framework-Introduction-and-Methodology_res_eng_1118.pdf
- _____. (2016). *Implementation Guideline ISO/IEC 27001:2013*. ISACA Germany Chapter e.v. <https://www.qal-iran.ir/WebsiteImages/iso/21.PDF>
- NIST. (2018). *Framework for Improving Critical Infrastructure Cybersecurity*. NIST. <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/cswp/nist.cswp.04162018.pdf>

การ

พัฒนาทักษะการพ้องใจของเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา

อนุสรณ์ แก้วพรัตน์^{1*}

วารุณี โพธาสินธุ์²

รับบทความ: 23 กรกฎาคม 2567 แก้ไขบทความ: 14 ตุลาคม 2567 ตอรับบทความ: 26 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล 2) เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจที่พัฒนาขึ้น และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนเฉพาะบุคคล แบบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะและแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test (Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ(E1/ E2) เท่ากับ 82.35/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 27.33$, S.D. = 0.27)

คำสำคัญ: การพ้องใจ ความบกพร่องทางสติปัญญา สื่อประสม

¹ นักศึกษาปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่

* อีเมล: man.baka.anime@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Developing Fonjeng Dance Skills using Multimedia for Children with Intellectual Disabilities. in Secondary 2, Kawila Anukul School

Anusorn kaewnopparat ^{1*}

Varunee Pothasin ²

Abstract

The purpose of this article 1) develop the organization of Fon jerng dance learning activities using multimedia for children with intellectual disabilities, Mathayom 2, Kawila Anukul School. 2) compare the pre- and post-test scores of children who received the developed Fon Jing dance learning activities, and 3) study the satisfaction of children with the developed Fon Jerng dance learning activities. The sample were 3 students with intellectual disabilities, Mathayom 2, Kawila Anukul School, Academic Year 2023. They were selected by sampling using the classroom as the sampling unit. the instrument for collecting data were individual teaching plans, knowledge measurement forms, skill assessment forms, and satisfaction questionnaires. Analysis data by descriptive statistics and content analysis. The research results were found as follows; 1) the efficiency of organizing learning activities for Fon jerng dance skills using multimedia for children with intellectual disabilities in Mathayom 2 was effective (E1/ E2) equal to 82.35/83.33, higher than the specified criteria. 2) The post-learning scores were significantly higher than the pre-learning scores at the .05 level. 3) The student's satisfaction with the learning activities for Fon jerng dance skills that were developed was at a high level overall ($\bar{X} = 27.33$, S.D. = 0.27).

Keywords: Fonjeng, Intellectual Disabilities, Multimedia

---

¹ Master of Education, Curriculum and Teaching, North - Chiang Mai University

* Email: man.baka.anime@gmail.com

² Lecturer in Master of Education, Curriculum and Teaching, North - Chiang Mai University

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560.2579: ออนไลน์) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 10 วรรคสอง กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 7)

การฟ้อนเจิง เป็นศิลปะการแสดงแขนงหนึ่ง ซึ่งมีในล้านนาเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ศิลปะแขนงนี้สัมพันธ์กับศิลปะแขนงอื่น ๆ โดยการถ่ายทอดเรื่องราว ที่นำมาจากรากเหง้าวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวล้านนาที่ถ่ายทอดออกมา เสมือนการร้อยเรียงเรื่องราวของวัฒนธรรมในอดีตและเป็นการศึกษาศิลปะร่วม (Compositional Art) ซึ่งประกอบไปด้วย ดุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์และนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นส่วนหลักของฟ้อน โดยทั่วไป เจิงเป็นการฟ้อนชนิดหนึ่ง ที่มีรูปแบบการแสดงที่ชัดเจน มีแบบแผน และมีอิทธิพลที่นำไปเปลี่ยนแปลง ผสมผสาน ทั้งรูปแบบและเนื้อหาออกมาเป็นการฟ้อนต่าง ๆ ของล้านนา ที่เห็นได้ชัดนั้นก็คือ ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนกายลาย และฟ้อนเล็บที่ล้วนนำแม่ลายมาจากการฟ้อนเจิงทั้งสิ้น

ฟ้อนเจิงและการฟ้อนอื่น ๆ ที่นำแม่ลายมาจากเจิงนั้น ถือได้ว่ามีคุณค่าทางภูมิปัญญาและมีรูปแบบเฉพาะ มีแบบแผนที่ถ่ายทอดโดยพ่อครูแม่ครูที่สร้างสรรค์ทำรำขึ้น มาจากการรวบรวมประสบการณ์ แดกแขนงกลยุทธ์วิถีตรอกออกไปรุ่นต่อรุ่น ทั้งลวดลาย ท่วงท่า จังหวะ สืบต่อกันมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นมรดกแห่งล้านนาที่แฝงไปด้วยนัยยะต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่หรือแม้แต่พิธีกรรม เสมือนเป็นการรวบรวมชั้นเชิงศิลปวัฒนธรรมของล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์แสดงสู่สายตาผู้ที่ได้พบเห็น

โรงเรียนกวิละอนุกุลเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการทางสติปัญญา ในปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 380 คน ในจำนวนนี้มีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 251 คน ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางพัฒนาการ ด้านการสื่อสาร ด้านสังคม ด้านการรับรู้ และจินตนาการ แสดงให้เห็นโดยการมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเด็กในวัยเดียวกัน มีลักษณะ พฤติกรรม ซ้ำซากหรือพฤติกรรมแปลกและขาดจินตนาการ แต่เด็กกลุ่มนี้บางคนมี ความสามารถพิเศษหลายอย่าง เช่น การวาดรูป การเล่นดนตรี การอ่านหนังสือ ดังนั้นทางโรงเรียนกวิละอนุกุล ได้เห็นความสำคัญ ของศิลปะการฟ้อนเจิง สามารถพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวด้านร่างกาย เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้สามารถนำไปประกอบอาชีพ

แสดงในงานวัฒนธรรมทางล้านนาได้ การฟอนเจิง จึงมีส่วนช่วยในการส่งเสริมสมาธิของเด็กและมีส่วนพัฒนาเด็กในด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ และส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติซึ่งเป็นกระบวนการลงมือทำอย่างมีทักษะและมีความเข้าใจในท่าทาง การพัฒนาความความจำท่าทางจะใช้กับกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น ไม่มีผลลัพธ์ตายตัวได้แก่วิชาศิลปะ พลศึกษา นาฏศิลป์และดนตรีเพราะกลุ่มวิชานี้สามารถทำให้เด็กคิดค้นหาคำตอบหรือกระบวนการใหม่ ๆ ได้ไม่สิ้นสุด ผลดีของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะทำให้เด็กรู้จักคิดค้นหาสิ่งใหม่ ๆ ไม่นิยมลอกเลียนแบบ เด็กมีความมั่นใจ พฤติกรรมด้านอารมณ์เด็กจะมีความอ่อนโยนอ่อนน้อมรู้จักการให้และมีความน้ำใจ จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานด้านนาฏศิลป์ จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องจังหวะและท่วงท่า ดังนั้นการฟอนเจิง เป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงออกด้านร่างกาย

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการฟอนเจิง จากที่กล่าวมาข้างต้น ฟอนเจิงจึงเป็นวิชาที่สามารถพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เกิดองค์ความรู้และมีทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและประสบการณ์ ตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟอนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการฟอนเจิง

เจิงเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชาวล้านนาที่มีลีลาและท่วงท่าที่เป็นเอกลักษณ์ เจิงคือขั้นเชิงหมายถึงเทคนิควิธีการในการต่อสู้ แต่ปัจจุบันเจิงนั้นได้กลายเป็นการแสดง ที่เน้นท่วงท่าสวยงามมักจะพบเห็นในงานประเพณีต่าง ๆ ในภาคเหนือ สนั่น ธรรมธิ (2537:6) สอดคล้องกับแนวคิดของศรีณย์ สุวรรณโชติ (2558:7) ให้ความหมายว่า เจิงเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแขนงหนึ่งของชาวล้านนา หมายถึงการรำรำในท่วงท่าลีลาแบบศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชนชาวล้านนาโบราณ ในอดีตศิลปะการฟอนเจิงได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่ผู้ชายล้านนาซึ่งนอกจากเป็นการฝึกฝนเพื่อใช้ป้องกันตัวแล้ว การฟอนเจิงยังเป็นเสน่ห์ดึงดูดใจผู้คนอีกด้วย ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการฟอนเจิงสรุปได้ว่าวิชาเจิงนั้นเป็นศิลปะการต่อสู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวล้านนา ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากประสบการณ์ที่ผู้ฝึกเจิงนั้นได้พบเจอมาจนกลายมาเป็นท่วงท่า

ร้ายรำที่เป็นเอกลักษณ์ มีกลยุทธ์เฉพาะตัว จึงทำให้เป็นเสน่ห์ดึงดูดให้กลุ่มผู้ชายล้านนาได้แสวงหาความรู้ วิชาเจิง เพื่อนำไปใช้ป้องกันตัวและใช้ต่อสู้กับศัตรู และได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อประสม

สื่อประสมหมายถึงการนำอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อเสนอเนื้อหา โดยผู้ใช้งานสามารถควบคุมให้คอมพิวเตอร์ทำงานในการตอบสนองต่อคำสั่งและให้ข้อมูลป้อนกลับในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ผู้ใช้สื่อสามารถมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองซึ่งกันและกันได้ทันที พิไล เลิศวิชา (2552) สอดคล้องกับแนวคิดของสุลักษณ์ คัมทรัพย์ (2555) กล่าวว่า สื่อประสมหมายถึงการนำสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กัน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ มีคุณค่า ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานจนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับศรุติ อัครเวียงสุข (2559) ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อประสมว่าการใช้คอมพิวเตอร์ผสมผสานรูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ที่หลากหลายต่อกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็นข้อความ ภาพ การได้ยินเสียง หรือแม้กระทั่งความสามารถในการโต้ตอบกับสื่อ ทำให้สื่อประสมถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย ทั้งในลักษณะสื่อประกอบการบรรยายของผู้สอนในชั้นเรียน และสื่อสำหรับผู้เรียนนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการศึกษาครั้งนี้ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสื่อประสม หมายถึงการนำเอาสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ มีคุณค่า ส่งเสริมซึ่งกันและกันโดยสื่ออย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน มีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานจนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

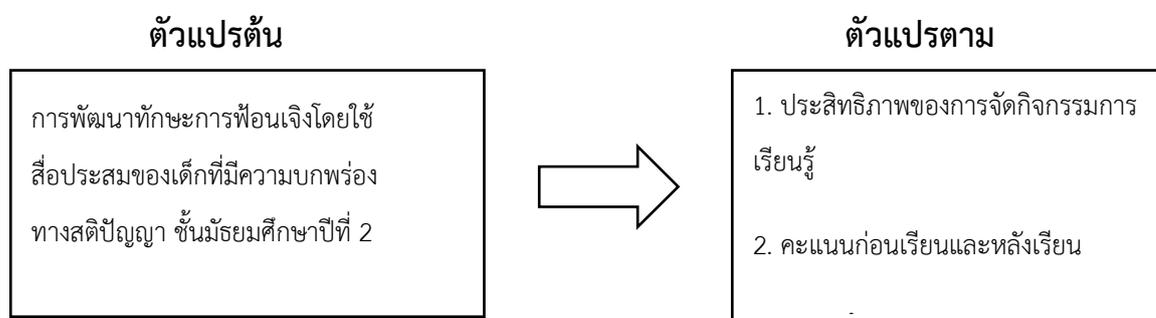
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2552) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้นิยามบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาน้อยกว่าเกณฑ์ เช่นเดียวกับสถาบันราชานุกูล (2556) ได้กล่าวว่า บุคคลบกพร่องทางสติปัญญามักมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษาและสติปัญญา ล่าช้ากว่าบุคคลทั่วไป ตามเกณฑ์ของ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM- IV-TR) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ. 2543 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หรือ ภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่มึน และอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร (2563) ได้กล่าวว่า ความบกพร่อง หรือ ภาวะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านพฤติกรรมปรับตัว และการใช้ทักษะทางสังคม รวมถึงมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่นที่รวมอยู่ด้วย ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจาก

โรงเรียนกาวิละอนุกุลเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการด้านความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการฟ้อนเจิงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิด

ในการพัฒนาทักษะการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยได้ศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกำหนดตัวแปรต้นได้แก่การพัฒนาทักษะการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตัวแปรตาม ซึ่งประกอบด้วยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนและความพึงพอใจ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 28 คน (รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 3 คน (รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2566) โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sapling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 2) ความพึงพอใจ

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยจึงใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว สอนและสอบหลังจาก การสอน One Group Pretest - Posttest Design (Fitz-Gibbon, 1987 : 113) โดยมีแบบการศึกษาดัง ตาราง ดังนี้

กลุ่ม	Pre-Test	Treatment	Post-Test
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

เมื่อ T1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การสอนเฉพาะบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟ้อนเจิง โดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล

T2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดการสอนเฉพาะบุคคล การฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล 2) แบบวัดความรู้เรื่องการฟ้อนเจิง 3) แบบประเมินทักษะการฟ้อนเจิง และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟ้อนเจิง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากสถานศึกษาสำหรับดำเนินการเก็บข้อมูลตามแบบแผนการทดลอง
2. ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงทำความเข้าใจและข้อตกลงกับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเรียน เวลาเรียน และวิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะ ฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล ด้วยแบบวัดความรู้ที่พัฒนาขึ้น

4. ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการสอนเฉพาะบุคคลการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล และระหว่างการทดลองแต่ละแผน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินทักษะการฟ้อนเจิงด้วยแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น

5. เมื่อสิ้นสุดตามแผนการทดลองแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบด้วยแบบวัดความรู้โดยผู้วิจัยเป็น ผู้อ่านให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการทดสอบโดยแบบวัดความรู้เป็นชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน แล้วทำ การบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน

6. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังใจโดยผู้วิจัย เป็นผู้อ่านให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

7. นำคะแนนที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินทักษะการฟังใจและแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล ตามเกณฑ์ 80/80

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของการพัฒนาทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. การวิเคราะห์ประเมินทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) กำหนดเกณฑ์ 80/80 และทดสอบนัยสำคัญของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test (Dependent)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล โดยใช้การวิเคราะห์ (E_1/E_2) กำหนดเกณฑ์ 80/80 ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวิละอนุกุล

จำนวนนักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนหลังเรียน	
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E_1)	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E_2)
3	196	82.35	8.33	83.33
ประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) เท่ากับ 82.35/83.33				

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวีละอนุกุล พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนที่ได้จากการปฏิบัติการพ้องใจเท่ากับ 196 แสดงว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.35 และคะแนนรวมเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 8.33 คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงว่าประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 83.33 ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวีละอนุกุล มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.358/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้นด้วยสถิติ t-test (Dependent Samples) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	t
ก่อนเรียน	3	10	1.30	3.20
หลังเรียน	3	10	8.30	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะพ้องใจโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 1.30 คะแนนและคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 8.30 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าทางสถิติด้วย t-test ผลการทดสอบนัยสำคัญแสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ประเมินทักษะการพ้องใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ระดับคุณภาพ	จำนวนนักเรียน (n=3)	ร้อยละ
ดี	2	66.67
พอใช้	1	33.33
ควรปรับปรุง	-	-
รวมจำนวนที่ผ่านเกณฑ์	3	100.00

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะการฟ้อนเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีทักษะปฏิบัติตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และระดับพอใช้จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของจำนวนทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าโดยรวมผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟ้อนเจิงที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟ้อนเจิง

ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟ้อนเจิง		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ชอบทำอย่างสามขุมตัวผู้	2.66	0.57	มาก
2.	ชอบทำอย่างสามขุมตัวเมีย	2.66	0.57	มาก
3.	ชอบท่าเสียดเล็บ	3.00	0.00	มาก
4.	ชอบท่ากาดากปีก	2.66	0.57	มาก
5.	ชอบท่าแสชูตุน้ำ	3.00	0.00	มาก
6.	ชอบท่าตั้งกอง	2.33	0.57	ปานกลาง
7.	ชอบท่าตบมะผาบ	2.66	0.57	มาก
8.	ชอบการฟ้อนเจิง	2.66	0.57	มาก
9.	เรียนด้วยความสนุก	3.00	0.00	มาก
10.	ชอบครูผู้สอน	2.66	0.57	มาก
รวม		2.73	0.40	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะฟ้อนเจิงที่พัฒนาขึ้นพบว่า โดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.73$, S.D.=0.40)

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนที่ได้จากการปฏิบัติการพ้องเจิงเท่ากับ 196 แสดงว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 82.35 และคะแนนรวมเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 8.33 คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงว่า ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.33 ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องเจิงโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล มีประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 82.358/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเป็นไปตามจุดประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สื่อประสมการพ้องเจิง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างอย่างเป็นระบบและมีการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษา รายละเอียดของหลักสูตร ดำเนินการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม นำมาเป็นหัวข้อ ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียน การสอนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและนำมาเป็นแนวทาง ในการเรียบเรียงเนื้อหาของสื่อ ประสมในแต่ละชุด โดยมีภาพเคลื่อนไหว จัดทำข้อสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ ในการเรียนการสอนจริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงทำให้สื่อประสมการพ้องเจิงของเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัล ลิกา วัฒนวันยู (2549) ได้สร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่ากลุ่มสาระนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องภาษาท่ามีค่าเท่ากับ 80.56/86.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี ลิ้มรัตนพันธุ์ (2556: 69) พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวิส กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระนาฏศิลป์เรื่องพ้องร้อยเอ็ดเพชรงาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.57/82.92 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลวรรณ วงศ์ละ (2553: 111) พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง สาว อีสานเชิงหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 84.24/89.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะพ้องเจิงโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ประเมิน ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 คน ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนที่สอดคล้องต่อระดับความสามารถของ กลุ่มเป้าหมาย การออกแบบแผนการสอนเฉพาะบุคคลที่เป็นแผนการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการเฉพาะบุคคล ทั้งวิธีการสอนไม่ว่าจะเป็นการสาธิตโดยใช้สื่อประสมที่ ผู้วิจัยสาธิตมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนทั้งหมดนี้เพื่อเพิ่มความเข้าใจความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

และดึงดูดคนนอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเรื่องการพินิจ โดยใช้สื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ เรืองงาม และคณะ (2562) ได้พัฒนาสื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสื่อประสมประกอบด้วย สื่อโปรแกรม The Geometer's Sketchpad จำนวน 1 ชุด และ แบบฝึกทักษะ จำนวน 3 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับบอลงกรณ์ อัมพูชและวิจิตรา โปธิสาร (2561) ได้ออกแบบและพัฒนาสื่อประสม เรื่อง ประชาคมอาเซียน ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนรู้อยู่ที่ 26.57 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้ได้ 44.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 16.30 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยังสอดคล้องกับวัลลิกา วัฒนวันยู (2549) ได้สร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่ากลุ่มสาระนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนหลังเรียนด้วยบทเรียน วีดิทัศน์เรื่องภาษาท่าของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพินิจที่พัฒนาขึ้น พบว่า โดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.73, S.D. = 0.40) ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนสาธิตการพินิจแต่ละท่า แบบซ้ำ ๆ พร้อมกับให้ดูสื่อประสมวิธีการพินิจ แล้วให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปฏิบัติการพินิจตามผู้สอน ฝึกซ้ำ ๆ ซ้ำ ๆ จนเด็กเข้าใจและปฏิบัติตามได้ จึงทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญาดา คำลือและอัญชลี ทองเอม (2558: ก) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้เรื่อง ภาษาท่า วิชานาฏศิลป์ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) และโดยใช้ผู้สอนจริงภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) ยังสอดคล้องกับวัลลิกา วัฒนวันยู (2549) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องภาษาท่าอยู่ในระดับพอใจมาก นอกจากนั้นการเรียนรู้ของนักเรียนนอกจากปฏิบัติได้แล้ว ยังต้องเกิดความคงทนที่ยั่งยืน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ตาสว่าง (2554: 97) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามแผนการเรียนรู้เรื่อง เชิงนั่งข้าวเหนียว โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับ 104 มากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการพ้องใจโดยใช้สื่อประสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละอนุกุล มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (E_1/E_2) เท่ากับ 82.35/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าสื่อประสมเรื่องการพ้องใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สื่อประสมนี้ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นในกลุ่มสาระศิลปะ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่เด็กเกิดความสนใจ และช่วยให้เด็กเข้าใจในเรื่องการพ้องใจ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะพ้องใจที่พัฒนาขึ้นพบว่าโดยรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.73$, S.D.=0.40)

ข้อเสนอแนะ

1. นอกจากการใช้สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายแล้ว ครูควรพูดชมเชยนักเรียนเมื่อทำได้ถูกต้อง ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนพยายามฝึกฝนมุ่งมั่นในการทำงาน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจเรียนรู้ช้ากว่านักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบนักเรียนกับผู้อื่นเน้นการพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. การนำสื่อประสมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และให้ความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากสื่อประสมหรือตอบข้อสงสัยแก่นักเรียน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552*. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฑาทิพย์ เรืองงาม และคณะ. (2562). การพัฒนาสื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 3 (2), 30-42.

ธัญญาดา คำลือ, อัญชลี ทองเอน. (2558). *เปรียบเทียบการพัฒนาการเรียนรู้และความคงทนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับผู้สอนจริง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- นิลวรรณ วงศ์ละ. (2553). การจัดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเรื่อง สาวอีสานเชิงหวด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาริชาติ ตาสว่าง. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ เดวิสกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) เรื่อง เชื้อหนึ่งข้าวเหนียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- พิไล เลิศวิชา. (2552). แนวทางการพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยสุรนารี.
- โรงเรียนกาวิละอนุกุล. (2566). รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนกาวิละอนุกุล. โรงเรียนกาวิละอนุกุล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วัลลิกา วัฒนวันยุ. (2549). สร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องภาษาท่า กลุ่มสาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มยุรี ลิ้มรัตนพันธุ์. (2556). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวิสกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์เรื่อง ฟ้อนร้อยเอ็ดเพชรงาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรัณย์ สุวรรณโชติ. (2558). ฟ้อนเชิงฟ้อนดาบพื้นฐาน 1. โองเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา.
- ศรุตี อัครเรืองสุข. (2559). นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสารทางการศึกษา. อุตรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สถาบันราชานุกูล. (2556). เด็กเรียนรู้ช้า/คู่มือสำหรับครู สถาบันราชานุกูล. กรุงเทพฯ : สถาบันราชานุกูล.
- สนั่น ธรรมธิ. (2550). นาฏดุริยการล้านนา. เชียงใหม่ : สุเทพการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุลักขณา คุ่มทรัพย์. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมเชื่อมโยงกับ สถานการณ์จริงเรื่องวิธีเรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อลงกรณ์ อัมพุช และวิจิตรา โพธิสาร. (2561). การออกแบบและพัฒนาสื่อประสม เรื่องประชาคมอาเซียน ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 9(2), 60-66.

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซีมพ์ชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน บัณฑิตยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Fitz - Gibbon & Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park : Sage.

จริยธรรม

ทางการเมืองในศตวรรษที่ 21: โอกาสและ
ความท้าทายพระกฤษดา ธรรมสาร (สาระวิท) ^{1*}สุรศักดิ์ พุทธา ²

รับบทความ: 8 กันยายน 2567 แก้ไขบทความ: 22 ตุลาคม 2567 ตอรับบทความ: 23 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นศึกษาจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 โดยพิจารณาโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ การวิเคราะห์หลักการทางจริยธรรมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของนักการเมืองในยุคดิจิทัล ตลอดจนผลกระทบต่อประชาธิปไตยและการปกครองที่มีความโปร่งใส บทความนี้พิจารณาถึงบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างและทำลายมาตรฐานทางจริยธรรมในระบบการเมืองร่วมสมัย เนื้อหาการศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองและบทบาทของสถาบันทางการเมืองและพลเมืองในการเสริมสร้างหรือทำลายจริยธรรมดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ในขณะที่เทคโนโลยีและการสื่อสารทางสังคมเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กว้างขวางขึ้น แต่ก็ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการบิดเบือนข้อมูลและขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรม นอกจากนี้ ความท้าทายที่สำคัญยังรวมถึงปัญหาการคอร์รัปชัน ความขัดแย้งของผลประโยชน์ และความแตกแยกทางการเมือง ซึ่งทำให้จริยธรรมการเมืองในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนและยากที่จะรักษามาตรฐาน ข้อเสนอแนะในการศึกษาเน้นถึงความจำเป็นในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมจริยธรรมและความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงการส่งเสริมบทบาทของพลเมืองและสื่อมวลชนในการเฝ้าระวังการใช้สิทธิอำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม บทความชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมที่เหมาะสมในระบบการเมืองเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนและเป็นธรรมในสังคม

คำสำคัญ: จริยธรรมทางการเมือง ศตวรรษที่ 21 โอกาสและความท้าทาย

¹⁻² วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

* อีเมล: Tonee25142514@gmail.com

Political Ethics in the 21st Century: Opportunities and Challenges

Phra Kritsada Dhammasaro (sarawit) ^{1*}

Surasak Buddha ²

Abstract

This article focuses on the study of political ethics in the 21st century, examining the opportunities and challenges arising in a complex and rapidly changing political environment. The objective of the study is to analyze the ethical principles that influence policymaking and decision-making among politicians in the digital era, as well as their impact on democracy and transparent governance. The article also considers the role of information technology and social media in both establishing and undermining ethical standards within contemporary political systems. The study involves an analysis of data from literature reviews and case studies related to various countries, aiming to provide an overview of the development of political ethics and the roles of political institutions and citizens in reinforcing or challenging these ethical standards. The findings reveal that while technology and social communication provide greater opportunities for political participation, they also present risks related to misinformation and a lack of ethical responsibility. Additionally, key challenges include corruption, conflicts of interest, and political division, which complicate the maintenance of ethical standards in modern politics. The study's recommendations emphasize the necessity of developing policies and measures that promote the ethics and accountability of political officeholders, as well as enhancing the roles of citizens and the media in monitoring the misuse of power. The article suggests that the appropriate application of ethical principles in political systems is essential for achieving sustainability and justice in society.

Keywords: Political Ethics, 21st Century, Opportunities and Challenges

---

¹⁻² Kalasin Buddhist College

* Email: Tonee25142514@gmail.com

บทนำ

จริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการ นักการเมือง และสาธารณชนให้ความสนใจอย่างมาก ในยุคของความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเมืองโลกาภิวัตน์ และความซับซ้อนของความขัดแย้งทางสังคม การกำหนดแนวทางจริยธรรมที่ชัดเจนและเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองและการปกครองของสังคม (Sandler, 2020) จริยธรรมทางการเมืองไม่ได้เป็นเพียงแค่หลักการหรือค่านิยมเชิงนามธรรม (abstract values) แต่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการเมืองและการบริหารที่โปร่งใส ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นธรรมและเสรีภาพของประชาชน (สุภาวดี ศิริพร, 2563) จริยธรรมทางการเมืองในสถานการณ์ปัจจุบันสามารถพิจารณาได้จากอย่างน้อย มุมมอง คือ โอกาสและความท้าทาย (opportunities and challenges) กล่าวคือ ในแง่ของโอกาส การขยายตัวของสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย (social media) ได้เปิดโอกาสให้เกิดการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของนักการเมืองอย่างกว้างขวางขึ้น ส่งผลให้การทำงานทางการเมืองมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น (Giddens, 2018) การเชื่อมโยงของสังคมทั่วโลกทำให้ผู้คนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนประเด็นของความท้าทาย คือ ความท้าทายในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 มีความหลากหลายและซับซ้อน ปัญหาการทุจริตในระบบการเมืองยังคงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและเท่าเทียม (พระมหาสมปอง สมานิตศรี, 2562) การแบ่งแยกอำนาจในระบบการปกครอง รวมถึงการแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์ยังคงเป็นปัจจัยที่ทำให้จริยธรรมถูกบิดเบือน ดังนั้น ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ความซับซ้อนและความเปลี่ยนแปลงในสังคมการเมืองทำให้การกำหนดจริยธรรมทางการเมืองต้องอาศัยความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมทั้งในระดับสากลและระดับท้องถิ่นเพื่อรักษาความมั่นคงและความเป็นธรรมในระบบการเมือง

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมือง

จริยธรรมทางการเมือง (political ethics) เป็นหลักการที่ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติของบุคคลที่มีบทบาทในระบบการเมือง การวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักการเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงกระบวนการทางการเมืองทั้งหมด เช่น การบริหารราชการ การออกกฎหมายและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Thompson, 2005) และพระมหาสมปอง สมานิตศรี (2562) สะท้อนนัยยะทางจริยธรรมว่า จริยธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบคุณค่าที่กำหนดการกระทำที่ถูกหรือผิดในบริบทของการเมืองและการปกครอง จริยธรรมนี้จึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ แต่ยังคงคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการแสวงหาความยุติธรรม ดังนั้น แนวคิดจริยธรรมทางการเมืองสามารถแบ่งออกเป็นหลักการสำคัญหลายประการ ดังนี้

1) ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (transparency and accountability) คือการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญในจริยธรรมทางการเมือง นักการเมืองต้องแสดงความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายและเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบคือการที่นักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบและผลกระทบที่เกิดจากนโยบายที่ดำเนินการ (Pettit, 1997) ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจในประเด็นสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น

2) ความเป็นธรรมและการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (justice and respect for human rights) คือความเป็นธรรมในระบบการเมืองหมายถึงการปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (human rights) เป็นแนวทางที่สำคัญในจริยธรรมทางการเมือง ซึ่งรวมถึงการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Rawls, 1971) ในหลายกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐหรือนักการเมืองถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการการตรวจสอบและความรับผิดชอบจากภาคสาธารณะ

3) การรักษาความสมดุลของผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม (balance of self-interest and public interest) คือ นักการเมืองมีบทบาทในการรักษาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ของสาธารณะ บางครั้งการที่นักการเมืองเน้นผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปอาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในเชิงจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่ความไม่พอใจจากประชาชน (Sandel, 2009)

4) ความท้าทายและโอกาสของจริยธรรมทางการเมืองในปัจจุบัน กล่าวคือ ในปัจจุบันระบบการเมืองทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่มีผลต่อจริยธรรมทางการเมือง เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์และการละเมิดสิทธิมนุษยชน (สุภาวดี ศิริพร, 2563) เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง (Giddens, 2018)

ดังนั้น จริยธรรมทางการเมือง (political ethics) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันในการสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประชาชนกับผู้นำทางการเมืองและรัฐบาล การปฏิบัติตามจริยธรรมในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารประเทศ นอกจากนี้ จริยธรรมทางการเมืองยังช่วยลดความขัดแย้งและการทุจริตภายในสังคม โดยการกำหนดมาตรฐานทางพฤติกรรมและการตัดสินใจที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม การรักษาจริยธรรมในระบบการเมืองยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทาย การสร้างระบบการเมืองที่ยุติธรรมและโปร่งใสต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม นักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบของตน และต้องมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมั่นต่อประชาชนผ่านการปฏิบัติที่โปร่งใสและเป็นธรรม ดังนั้น จริยธรรมทางการเมืองเป็นแนวคิดที่สำคัญและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของการเมืองในสังคม หลักการสำคัญได้แก่ ความโปร่งใส ความเป็นธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน และการรักษาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม อย่างไรก็ตาม ในโลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสื่อสังคมมีบทบาทสำคัญ ความท้าทายในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองยังคงมีอยู่และต้องการการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพจากทุกฝ่าย

โอกาสในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 สังคมทั่วโลกกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ในขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดและมาตรฐานทางจริยธรรมทางการเมือง (political ethics) ก็ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วยเพื่อให้สามารถสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ (Sandel, 2009) ในประเด็นนี้ผู้เขียนมุ่งเน้นวิเคราะห์โอกาสที่สามารถส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี (technology) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) ในการสร้างความโปร่งใส (transparency) และความเป็นธรรมในระบบการเมืองและสังคม (Justice in political and social systems) สามารถมองผ่านโอกาสในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 (the promoting political ethics in the 21st century) ในประเด็นแห่งบริบทดังต่อไปนี้

บริบทที่ 1 การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองอย่างลึกซึ้ง เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งสามารถส่งเสริมการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและนักการเมืองได้ (Giddens, 2018) การพัฒนาเว็บไซต์และแพลตฟอร์ม (websites and platforms) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การใช้งบประมาณ และการดำเนินงานของนักการเมืองได้อย่างโปร่งใสเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่าง เช่น โครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในหลายประเทศทั่วโลกได้ทำให้กระบวนการทางการเมืองเป็นไปอย่างเปิดเผยและโปร่งใสมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการใช้จ่ายของภาครัฐและการจัดสรรทรัพยากร (Dunleavy et al., 2006) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและวิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง

บริบทที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองได้ ในศตวรรษที่ 21 สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเชื่อมโยงประชาชนเข้ากับกระบวนการทางการเมืองและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (Castells, 2010) การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองผ่านช่องทางดิจิทัลได้ไม่เพียงแต่สร้างความโปร่งใส แต่ยังทำให้เกิดความรับผิดชอบจากนักการเมืองในการปฏิบัติตามความคาดหวังของประชาชน ดังจะสะท้อนได้จากกรณีตัวอย่างเช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ออนไลน์ (online public consultations) หรือการสำรวจความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและ

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการทางการเมืองมีความเป็นธรรมและสะท้อนความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น (Putnam, 2000)

บริบทที่ 3 การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองผ่านการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและปลูกฝังแนวคิดจริยธรรมทางการเมืองตั้งแต่ระดับเยาวชนไปจนถึงระดับประชาชนทั่วไป Rawls (1971) สะท้อนมุมมองเชิงวิชาการว่า “การส่งเสริมการศึกษาเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในระบบการศึกษาและการอบรมของนักการเมืองจะช่วยเสริมสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการดำเนินงานทางการเมืองที่มีความโปร่งใสและเป็นธรรม The promotion of education on ethics and social responsibility in the educational system and the training of politicians will help establish a strong foundation for political practices that are transparent and fair” และประเทศไทยได้มีความพยายามในการส่งเสริมการศึกษาเรื่องจริยธรรมทางการเมือง เช่น การจัดหลักสูตรการอบรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้พวกเขาเข้าใจถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม (สุภาวดี ศิริพร, 2563)

บริบทที่ 4 การขับเคลื่อนโดยองค์กรภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน

องค์กรภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองและรัฐบาล การรายงานข่าวเชิงสืบสวนและการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญต่อสาธารณะทำให้เกิดความโปร่งใสในระบบการเมือง และเป็นแรงกดดันให้นักการเมืองปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ประชาชนคาดหวัง (Sandel, 2009) ดังที่สะท้อนได้จากการศึกษาขององค์กรภาคประชาสังคม อาทิเช่น องค์กรเพื่อความโปร่งใสสากล (transparency international) มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทุจริตและการละเมิดจริยธรรมในระบบการเมืองทั่วโลก ผ่านการจัดทำดัชนีการรับรู้คอร์รัปชัน (corruption perceptions index) ที่เป็นเครื่องมือในการประเมินความโปร่งใสของรัฐบาลในหลายประเทศ (Transparency International, 2020)

จากที่กล่าวมาสะท้อนอนาคตภาพแห่งฉันทศนทางการเมืองได้ว่า ภาพลักษณ์แห่งการเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 จะมีการเปิดโอกาสใหม่ในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองผ่านการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายรูปแบบ การศึกษาและการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการรักษาความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคมในระบบการเมือง เพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและเป็นธรรม

ความท้าทายในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของระบบการเมืองให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตาม การรักษาจริยธรรมทางการเมืองยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการทุจริต ความไม่โปร่งใส การบิดเบือนข้อมูล และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Sandel, 2009) บทความนี้จะวิเคราะห์ความท้าทายหลักในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองในยุคปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศ พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างระบบการเมืองที่ยั่งยืนและมีจริยธรรม ที่ครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การทุจริตและการคอร์รัปชัน

การทุจริตยังคงเป็นปัญหาหลักในการรักษาจริยธรรมทางการเมือง แม้ว่าหลายประเทศจะมีการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่มุ่งเน้นการปราบปรามการคอร์รัปชัน แต่ในหลายกรณีกลับพบว่าการบังคับใช้กฎหมายไม่เพียงพอที่จะควบคุมการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Transparency International, 2020) นักวิชาการหลายท่านได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้การทุจริตเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การขาดกลไกตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนอย่างจำกัด และการมีอิทธิพลจากกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีบทบาทในระบบการเมือง (Warin, 2019) และในบริบทของประเทศไทย การทุจริตเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกและเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาระบบการเมืองที่มีจริยธรรม การขาดความโปร่งใสในกระบวนการจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐบาลเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการทุจริตอย่างแพร่หลาย (วิทยา ชูกิจเจริญ, 2564) การขจัดปัญหานี้จำเป็นต้องใช้การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล

ประเด็นที่ 2 ความไม่โปร่งใสและการบิดเบือนข้อมูล

การบิดเบือนข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลเท็จเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นพร้อมกับการแพร่ขยายของสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือนมีผลกระทบต่อความตั้งใจทางการเมืองของประชาชนและนักการเมือง การขาดความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลจากภาครัฐและองค์กรทางการเมืองยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในกระบวนการนโยบายและการใช้งบประมาณของรัฐบาล (Floridi, 2014) และการศึกษาโดย Floridi (2014) ชี้ให้เห็นว่าการขาดกลไกการตรวจสอบข้อมูลที่เพียงพอและการแพร่กระจายของข่าวปลอม (fake news) มีผลต่อการบิดเบือนความเข้าใจของประชาชนต่อประเด็นทางการเมือง ส่งผลให้เกิดความสับสนและขาดความเชื่อมั่นในระบบการเมือง นักการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมอาจใช้ประโยชน์จากการบิดเบือนข้อมูลเหล่านี้เพื่อสร้างความเข้าใจผิดในสาธารณะและควบคุมทิศทางของการตัดสินใจทางการเมือง

ประเด็นที่ 3 การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและมีจริยธรรม แต่ในหลายประเทศ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองยังคงเป็นปัญหาอยู่ (Putnam, 2000) การขาดช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นในการตัดสินใจทางการเมืองทำให้ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลและนักการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานการณ์ในประเทศไทย ความท้าทายในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง การขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจ และการขาดกลไกที่สนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของภาครัฐ (สุภาวดี ศิริพร, 2563)

ประเด็นที่ 4 การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียม

การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติในการปฏิบัติตามกฎหมายยังคงเป็นความท้าทายสำคัญในการรักษาจริยธรรมทางการเมือง ความไม่เท่าเทียมในการปฏิบัติตามกฎหมายทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าไม่สามารถไว้วางใจในระบบการเมืองได้ (Rawls, 1971) การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดต่อบางกลุ่มแต่มีความผ่อนคลายเป็นต่อบางกลุ่มทำให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นในความเป็นธรรมของระบบ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากกรณีตัวอย่างเช่น ในบางประเทศ นักการเมืองหรือผู้นำที่มีอิทธิพลสูงมักได้รับการปกป้องจากการถูกดำเนินคดีในกรณีที่มีการละเมิดจริยธรรมทางการเมืองหรือมีการทุจริต ขณะที่ประชาชนทั่วไปมักถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระบบการเมือง (Giddens, 2018)

ดังนั้น ความท้าทายในการรักษาจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 (the challenges in maintaining political ethics in the 21st century) มีความซับซ้อนและหลากหลาย การทุจริต ความไม่โปร่งใส การบิดเบือนข้อมูล การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สร้างอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการเมืองที่ยั่งยืนและมีจริยธรรม ดังนั้น รูปแบบและกระบวนการการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาระบบที่เปิดเผย โปร่งใส และให้ความสำคัญกับจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน

จริยธรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21: การวิเคราะห์จากมุมมองวิชาการ

ศตวรรษที่ 21 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อภูมิทัศน์ทางการเมืองทั่วโลก ทั้งการก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จำเป็นต้องมีการประเมินใหม่เกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรับรองความสมบูรณ์ ความโปร่งใส และความยุติธรรมของกระบวนการทางการเมือง ในประเด็นนี้จะวิเคราะห์หลักการจริยธรรมที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 สรรวจหลักการสำคัญและความท้าทายที่เผชิญ พร้อมเสนอแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรมในทางการเมืองร่วมสมัย ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 หลักการพื้นฐานของจริยธรรมทางการเมือง

หลักการพื้นฐานของจริยธรรมทางการเมือง ประกอบด้วย (1) ความโปร่งใส กล่าวคือความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึงการเปิดเผยการกระทำ การตัดสินใจ และการจัดการทางการเงินของรัฐบาลต่อสาธารณะ ความโปร่งใสช่วยป้องกันการคอร์รัปชัน ส่งเสริมความรับผิดชอบ และเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชน การดำเนินการมาตรการโปร่งใส เช่น การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะและการประชุมเปิดเผยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรักษาระบบการเมืองที่มีจริยธรรม (Lankford & Lankford, 2022) (2) ความยุติธรรม ซึ่งความยุติธรรมในจริยธรรมทางการเมือง หมายถึง การปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน โดยการใช้กฎหมายและนโยบายอย่างไม่ลำเอียง การบรรลุความยุติธรรมต้องเกี่ยวข้องกับการแก้ไขความไม่เท่าเทียมในระบบและการรับรองว่ากลุ่มที่ถูกกีดกันได้รับการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรอย่างเท่าเทียม (Rawls, 2009) นโยบายและกรอบกฎหมายควรถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนความยุติธรรมทางสังคมและแก้ไขความไม่เท่าเทียมในอดีต (3) การเคารพสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปกครองที่มีจริยธรรม ซึ่งรวมถึงการปกป้องเสรีภาพของบุคคล การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มน้อย และการรับรองว่าการกระทำของรัฐไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน รัฐบาลต้องดำเนินนโยบายและบังคับใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างสังคมที่ยุติธรรมและมีมนุษยธรรม (Donnelly, 2013) และ (4) ความรับผิดชอบ กล่าวคือความรับผิดชอบทางการเมืองหมายถึงการที่นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและการตัดสินใจของตนเอง หลักการนี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่มีจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และความซื่อสัตย์ในการบริการสาธารณะ การมีระบบการตรวจสอบ เช่น หน่วยงานตรวจสอบอิสระและการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่านักการเมืองทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบ (Bovens, 2007)

ประเด็นที่ 2 ความท้าทายต่อจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายต่อจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) การคอร์รัปชันและผลกระทบจากเทคโนโลยี การแพร่หลายของเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อจริยธรรมทางการเมือง แม้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็อาจถูกนำมาใช้เพื่อการคอร์รัปชันและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ แพลตฟอร์มดิจิทัลอาจถูกใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือชักจูงความคิดเห็นของสาธารณะ ซึ่งสามารถบ่อนทำลายการปกครองที่มีจริยธรรม (Mann, 2021) (2) การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวโน้มการกระจายอำนาจมุ่งหวังที่จะเพิ่มการปกครองในระดับท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม อาจเกิดความท้าทาย อาทิเช่น การบังคับใช้มาตรฐานจริยธรรมที่ไม่สม่ำเสมอและความเสี่ยงจากการคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น การกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพต้องมีการออกแบบงานที่แข็งแกร่งเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติตามจริยธรรมมีความสอดคล้องกันและป้องกันการละเมิดอำนาจ (Smith, 2018) (3) ข่าวปลอมและข้อมูลผิด การเพิ่มขึ้นของข่าวปลอมและข้อมูลผิดเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อจริยธรรมทางการเมือง โดยการบิดเบือนการรับรู้ของสาธารณะและลดความเชื่อมั่นใน

สถาบัน การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการรู้เท่าทันสื่อ การเพิ่มกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริง และการส่งเสริมการทำข่าวที่มีความรับผิดชอบ (Pennycook & Rand, 2020) และ (4) ความหลากหลายและการรวมกลุ่มในสังคมที่หลากหลาย การรับประกันการปฏิบัติต่อทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรมและการรวมกลุ่มเป็นความท้าทายที่ต่อเนื่อง การปฏิบัติทางการเมืองที่มีจริยธรรมต้องจัดการกับปัญหา ความท้าทายและยอมรับความต้องการที่หลากหลาย โดยการรับรองว่านโยบายและกระบวนการตัดสินใจสะท้อนถึงความต้องการและผลประโยชน์ของทุกกลุ่มในประชากร (Phillips, 2021)

ประเด็นที่ 3 กลยุทธ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองที่มีจริยธรรม

กลยุทธ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองที่มีจริยธรรม ประกอบด้วย (1) การศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ การส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองต้องการโปรแกรมการศึกษาและการฝึกอบรมที่ครอบคลุมสำหรับทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการปกครองที่มีจริยธรรมและความสำคัญของความซื่อสัตย์ในการบริการสาธารณะสามารถช่วยสร้างวัฒนธรรมของความรับผิดชอบและความโปร่งใส (Kernaghan, 2000) (2) การเสริมสร้างระบบการตรวจสอบ การพัฒนาและรักษาระบบที่แข็งแกร่งสำหรับการตรวจสอบและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรักษาจริยธรรมทางการเมือง ซึ่งรวมถึงการเสริมสร้างบทบาทของสถาบันอิสระ อาทิเช่น หน่วยงานต่อต้านการคอร์รัปชันและสำนักงานผู้ตรวจการ ให้แน่ใจว่ามีการติดตามและบังคับใช้มาตรฐานจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (Transparency International, 2023) (3) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจสามารถเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบได้ กลไกต่างๆ เช่น การประชาพิจารณ์ การจัดสรรงบประมาณแบบมีส่วนร่วม และโครงการการมีส่วนร่วมของพลเมืองช่วยให้แน่ใจว่าการปกครองสะท้อนถึงความต้องการและความชอบของประชาชน (Arnstein, 1969) และ (4) การสร้างวัฒนธรรมของความซื่อสัตย์ ดังนั้น การสร้างวัฒนธรรมของความซื่อสัตย์ในสถาบันทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นค่านิยมหลักและการให้รางวัลแก่การปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม การเป็นผู้นำจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงร่วมกับแนวทางจริยธรรมที่ชัดเจนและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนสามารถช่วยสร้างและรักษามาตรฐานการปฏิบัติที่สูง (Johnson & Duberstein, 2013)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความท้าทายด้านจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ต้องการความเข้าใจและการประยุกต์ใช้จริยธรรมทางการเมืองที่ละเอียด การรักษาความโปร่งใส ความยุติธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน และความรับผิดชอบต่อเป็นหลักการพื้นฐานที่ต้องแนะนำแนวทางการปฏิบัติทางการเมืองร่วมสมัย การจัดการกับความท้าทายที่เกิดจากเทคโนโลยี ข้อมูลผิด และความหลากหลายต้องใช้กลยุทธ์ที่กระตือรือร้น (active strategy) และความพยายามอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรมด้วยการสร้างวัฒนธรรมของความซื่อสัตย์ (honesty) และการดำเนินการระบบการตรวจสอบที่แข็งแกร่ง (the strong verification) จะสามารถบรรลุเจตนารมณ์และระบบการเมืองที่มีจริยธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในยุคปัจจุบัน

แนวทางในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองในอนาคต

จริยธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การเมืองที่ขาดจริยธรรมไม่เพียงแต่อาจนำไปสู่การทุจริตและความไม่เป็นธรรมเท่านั้น แต่ยังสร้างความไม่ไว้วางใจต่อระบบการปกครองด้วย ในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางใหม่ในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเพื่อรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันและอนาคต ในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญประสงค์ที่จะสะท้อนแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองที่สามารถนำมาใช้ได้จริง โดยอ้างอิงแนวคิดของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ พร้อมทั้งเสนอแนวทางในอนาคตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ครอบคลุมบริบทดังต่อไปนี้

บริบทที่ 1 การพัฒนาเทคโนโลยีตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง

การตรวจสอบและการตรวจติดตามการทำงานของรัฐบาล และนักการเมืองถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง นักวิชาการต่างชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนักการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ (Sandel, 2009) แนวทางหนึ่งที่ได้รับการแนะนำคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตรวจสอบและเผยแพร่ข้อมูลการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้กับประชาชนและในบริบทของประเทศไทย นักวิชาการได้เสนอให้มีการพัฒนาระบบตรวจสอบที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการสร้างเครื่องมือออนไลน์ที่สามารถรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลและนักการเมือง (วิทยา ชูรกิจเจริญ, 2564) สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดปัญหาการทุจริตและสร้างความโปร่งใสให้กับระบบการเมือง

บริบทที่ 2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองเป็นวิธีการสำคัญในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง Putnam (2000) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการทางการเมือง โดยระบุว่ากรณีที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ที่จะช่วยลดความไม่โปร่งใสและการตัดสินใจที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในอนาคตควรรวมถึงการพัฒนาช่องทางออนไลน์ที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชน การจัดตั้งแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสามารถติดตามและตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองในเวลาจริง (real-time) อาทิเช่น การประชุมออนไลน์ หรือการจัดเวทีสาธารณะเพื่อหารือประเด็นที่สำคัญ (Giddens, 2018)

บริบทที่ 3 การศึกษาและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมือง

การให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญ การให้การศึกษาในเรื่องจริยธรรมทางการเมืองตั้งแต่ระดับการศึกษาเบื้องต้นจนถึงระดับมหาวิทยาลัยจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจใน

บทบาทและความรับผิดชอบของประชาชนในการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมือง (Sandel, 2009) การส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองจะช่วยลดการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรม และกระตุ้นให้เกิดการเรียกร้องความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาล และในประเทศไทย การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นเรื่องจริยธรรมทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็น ในระดับการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการส่งเสริมการเมืองที่มีจริยธรรม (สุภาวดี ศิริพร, 2563)

บริบทที่ 4 การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการทำงานของนักการเมืองและรัฐบาล การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสื่อมวลชนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง (Floridi, 2014) สื่อที่สามารถรายงานข้อเท็จจริงและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอย่างอิสระจะช่วยลดโอกาสที่นักการเมืองจะใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องและส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงาน และนักวิชาการหลายท่านเสนอว่าควรมีการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกกดดันจากอิทธิพลทางการเมือง (Giddens, 2018) สิ่งนี้จะช่วยเสริมสร้างระบบการเมืองที่มีจริยธรรมและโปร่งใสในอนาคต

บริบทที่ 5 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม

การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือประชาชนทั่วไปจะช่วยลดปัญหาการทุจริตและการเลือกปฏิบัติ (Rawls, 1971) ในอนาคต การพัฒนากลไกในการบังคับใช้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างระบบการเมืองที่มีจริยธรรม และในประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง การพัฒนากฎหมายที่สามารถลงโทษนักการเมืองที่ละเมิดจริยธรรมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน (วิทยา รุรกิจเจริญ, 2564)

บริบทที่ 6 โอกาสและความท้าทาย

ในศตวรรษที่ 21 จริยธรรมทางการเมืองเผชิญทั้งโอกาสและความท้าทายที่มีลักษณะเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (1) โอกาส เช่น การเข้าถึงข้อมูลและความโปร่งใสมากขึ้น, การเพิ่มพูนบทบาทของภาคประชาสังคม) และการส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ (2) ความท้าทาย เช่น การบิดเบือนข้อมูลและข่าวลวง, ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม, และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมืองโลก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 (the political ethics in the 21st century) มีทั้งโอกาสในการสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและยั่งยืนมากขึ้น แต่ก็เผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่ต้องการการจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองในอนาคตต้องอาศัยแนวทางที่หลากหลาย อาทิเช่น การพัฒนากลไกการตรวจสอบ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ความรู้เรื่องจริยธรรมทางการเมือง การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสื่อมวลชน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นต้น หลักการและแนวปฏิบัติดังกล่าวล้วนเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการเมืองที่โปร่งใสและมีจริยธรรม การบูรณาการแนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองของประชาชน

สรุป

ความสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองกลายเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและมั่นคง การพัฒนาสังคมที่ประชาชนมีความไว้วางใจในระบบการเมืองและรัฐบาลต้องอาศัยการยึดมั่นในจริยธรรมทางการเมือง จริยธรรมทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นกรอบในการดำเนินงานของรัฐบาลและนักการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเป็นธรรมในกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ ยังสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในการดำเนินงานของรัฐบาลและระบบการเมืองทั้งหมด ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางการเมือง และความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานการณ์เหล่านี้กดดันให้รัฐบาลและนักการเมืองต้องปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน จริยธรรมทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางอำนาจและทรัพยากร ส่งเสริมการตัดสินใจที่ยุติธรรม และสร้างระบบที่โปร่งใส ความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองในอนาคตนั้นไม่เพียงแต่อยู่ในระดับรัฐบาลเท่านั้น แต่จะต้องขยายไปถึงการพัฒนาเครื่องมือและกลไกที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและตัดสินใจทางการเมืองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองประสบความสำเร็จในอนาคต จำเป็นต้องมีการปฏิรูปและพัฒนากลไกที่สามารถส่งเสริมความโปร่งใส (transparency) ความรับผิดชอบ (responsibility) และความยุติธรรม (justice) แนวทางดังกล่าวอาจรวมถึงการสร้างกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนความเป็นอิสระของสื่อมวลชน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเน้นการบูรณาการจริยธรรมทางการเมืองเข้ากับทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมือง ตั้งแต่การกำหนดนโยบายไปจนถึงการดำเนินการปฏิบัติ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการรักษาและส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เป็นการรับรองความยุติธรรมในระบบการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและความ

ไว้วางใจในสังคม การปฏิรูปกลไกทางการเมืองเพื่อรองรับจริยธรรมและการพัฒนาสังคมจะช่วยสร้างสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การรักษาและส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน เพื่อให้สังคมสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เป็นธรรม (justice) โปร่งใส (transparency) และยั่งยืน (sustainable) สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ตระหนักถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ และของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจ ในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลงานด้านวัฒนธรรมไทยด้วยระบบเครือข่ายสารสนเทศ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

- พระมหาสมปอง สมานิตฺตฺวี. (2562). จริยธรรมทางการเมือง: การวิเคราะห์ผ่านหลักการแห่งพุทธศาสนา. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 15(2), 77-94.
- วิทยา ชูรกิจเจริญ. (2564). ความท้าทายของการพัฒนาจริยธรรมในระบบการเมืองไทย. *วารสารวิชาการและการวิจัยการเมืองไทย*, 5(2), 45-60.
- สุภาวดี ศิริพร. (2563). จริยธรรมและการตรวจสอบทางการเมืองในยุคดิจิทัล. *วารสารรัฐศาสตร์และการปกครอง*, 41(3), 23-42.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Bovens, M. (2007). Analysing and assessing accountability: A conceptual framework. *European Law Journal*, 13(4), 447-468.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell.
- Donnelly, J. (2013). *Universal human rights in theory and practice (3rd ed.)*. Cornell University Press.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). *Digital Era Governance: IT Corporations, the State, and E-Government*. Oxford University Press.
- Floridi, L. (2014). *The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality*.

- Oxford University Press.
- Giddens, A. (2018). *The Politics of Climate Change*. Polity Press.
- Johnson, D., & Duberstein, K. (2013). *Ethics and integrity in public administration: A global perspective*. Sage Publications.
- Kernaghan, K. (2000). Integrating ethics into public administration: New directions. *Public Administration Review*, 60(5), 488-498.
- Lankford, R., & Lankford, T. (2022). *Transparency and accountability in government: Building trust through openness*. Oxford University Press.
- Mann, M. (2021). *The dark side of digital democracy: Challenges and solutions*. Routledge.
- Pennycook, G., & Rand, D. G. (2020). Fighting misinformation on social media using crowdsourced judgments of news articles. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(15), 8962-8970.
- Pettit, P. (1997). *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Clarendon Press.
- Phillips, A. (2021). *The politics of presence: A critique of representational democracy*. Oxford University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
- Sandel, M. J. (2009). *Justice: What's the Right Thing to Do?*. Farrar, Straus and Giroux.
- Sandler, R. (2020). *Ethics and Emerging Technologies*. Palgrave Macmillan.
- Smith, G. (2018). *Decentralization and local governance: Achieving democracy in action*. Palgrave Macmillan.
- Transparency International. (2023). *Global Corruption Report 2023: Transparency and accountability*. Transparency International.
- Thompson, D. F. (2005). *Restoring Responsibility: Ethics in Government, Business, and Healthcare*. Cambridge University Press.
- Warin, T. (2019). Corruption in Developing Countries: A Comparative Study. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 158(3), 62-81.

ประชาธิปไตย

ท้องถิ่น กับแนวคิดการกระจายอำนาจ การปกครอง

วรพจน์ ก้องเสนาะ^{1*}

พริชกษณ์ ฉันทวิริยสกุล²

สุขสรร ทองที³

รับบทความ: 24 พฤษภาคม 2567 แก้ไขบทความ: 21 ตุลาคม 2567 ตอรับบทความ: 31 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาขอบข่ายเนื้อหาทางด้านประชาธิปไตยท้องถิ่น กับแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครอง ประชาธิปไตยท้องถิ่น คือ ประชาธิปไตยในระดับรากฐานของสังคม เพราะประชาชนในท้องถิ่น สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยได้จากการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้โดยตรง ดังเช่น การรวมกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อตัดสินใจทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นของตน ไม่ว่าจะเป็นการทำถนนเข้าหมู่บ้าน การสร้างบ่อกำจัดขยะ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีโอกาสกระทบต่อการดำรงชีวิต หรือมีความใกล้ตัวชาวบ้านในท้องถิ่นได้มาก ประชาธิปไตยท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างไปจากประชาธิปไตยระดับชาติในปัจจุบัน อันเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่ ที่ประชาชนใช้การเลือกตั้งตัวแทนไปใช้อำนาจปกครองแทนตนเอง

คำสำคัญ: ประชาธิปไตยท้องถิ่น แนวคิด กระจายอำนาจ การปกครอง

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

* อีเมล: butsaad16@gmail.com

Local Democracy with the Concept of Decentralization of Government

Worapot kongsanoh ^{1*}

Phirachak Chandhaviriyaskul ²

Suksan tongtee ³

Abstract

This academic article aims to study the scope of local democracy content. with the concept of decentralization of government Local democracy is democracy at the foundation level of society. Because of the local people You can learn and understand the democratic way of life by directly participating in various public activities that occur in your daily life, such as organizing groups of local villagers. to decide on their own local development projects Whether it is making a road into the village Building waste disposal ponds, etc., which are things that have the potential to affect livelihoods. or being very close to local villagers' Local democracy is thus different from current national democracy. which is a modern democracy that the people use the selection of representatives to exercise the power of government on their behalf

Keywords: Local democracy, Concept, Decentralized, Governance,

---

¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chonburi Sangha College

* Email: butsaad16@gmail.com

บทนำ

แนวความคิดการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นได้เริ่มมีพัฒนาการอย่างเห็นได้ชัด พร้อมกับกระแสความคิดการปฏิรูปการเมืองภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 และการเกิดขึ้นของขบวนการปฏิรูปการเมือง ที่มุ่งหมายให้สังคมไทยสามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างเต็มรูปแบบและเนื้อหา จนเกิดการผลักดันและการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ระบุให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 78 ที่กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เองโดยสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และหมวด 9 ที่ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตรา 282-290 เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่นเช่น ให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองมีอิสระในการกำหนดนโยบาย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างการบริหารในรูปของสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ให้ท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นเอง เป็นต้น ทำให้รัฐธรรมนูญได้สร้างความชัดเจนต่อการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงกระบวนการทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ เช่น ให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจในเชิงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติและจัดตั้งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่จัดทำแผนกำหนดหลักเกณฑ์/ขั้นตอน และเสนอแนะแนวทางในการกระจายอำนาจเช่น กำหนดอำนาจหน้าที่การจัดบริการสาธารณะ การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ จนกล่าวได้ว่ามรดกของรัฐธรรมนูญฯ 2540 และ พรบ. กระจายอำนาจฯ 2542 จัดเป็น “คลื่นลูกที่หนึ่ง” ของกระบวนการการกระจายอำนาจที่สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบันทางการเมืองการบริหารของไทยอย่างมีนัยสำคัญ (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2554: 5)

การปกครองในระบบแบบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจอธิปไตย คืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศได้แก่ อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และ ตุลาการ อำนาจทั้งสามนี้เป็นของประชาชนแต่เมื่อประชาชนมีจำนวนมากขึ้น ไม่อาจใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องมอบอำนาจอธิปไตย ให้ผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนผ่านองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และศาลโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ส.ส., ส.ว. สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหาร ท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562: 1) การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กร

ของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรนิติบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน (โกวิท พวงงาม, 2562: 26)

แนวคิดและนิยามความหมายของประชาธิปไตยท้องถิ่น

ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมไทยเรามาเนิ่นนานก่อนที่จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพียงแต่เราไม่ได้เรียกสิ่งนั้นว่า “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” หรือตั้งชื่อเรียกว่าอะไรทั้งนั้น เพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตวิญญาณของชุมชนในชนบทมาตลอดเวลา และเพิ่งจะหายไปเมื่อมีการบริหารปกครองที่แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นนี้เอง การรวมศูนย์อำนาจมาไว้ที่ส่วนกลางทำให้ท้องถิ่นอ่อนแอลง ทรัพยากรที่มีค่าจากท้องถิ่น รวมทั้งบุคลากรด้วย ถูกดึงดูดเข้ามาที่ส่วนกลางหมด การส่งตัวแทนของส่วนกลางออกไปในเป็นการปกครองส่วนภูมิภาคทำให้ท้องถิ่นต้องอยู่ใต้อำนาจส่วนกลาง และท้ายที่สุด การปกครองส่วนท้องถิ่นที่พยายามเลียนแบบส่วนกลางยิ่งทำให้ท้องถิ่นหลงทางซ้ำ (ยศวดี บุญเกียรติ, 2566: บทความออนไลน์)

ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (democracy) เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งพลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเลือกผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมาย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ การตัดสินใจว่าผู้ใดเป็นพลเมืองบ้างและการแบ่งปันอำนาจในหมู่พลเมืองเป็นอย่างไรนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาและแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงในอัตราไม่เท่ากัน นอกจากการเลือกตั้งแล้ว ความคิดที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การไม่แบ่งแยกและความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิฝ่ายข้างน้อย นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนและแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนมาเป็นชุดกฎเกณฑ์แทน (Przeworski, 1991: 10–14)

ประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ประเภทแรกเริ่มปรากฏขึ้นในนครรัฐกรีกโบราณบางแห่งช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครรัฐเอเธนส์ เรียก ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งพลเมืองทุกคนมีสิทธิพิจารณาการลงคะแนนและวินิจฉัยกฎหมาย ประเภทที่สองเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยสาธารณะออกเสียงในการเลือกตั้งและเลือกผู้แทนตนไปทำหน้าที่ในรัฐสภา เช่น ระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี (Boyd, James Penny 1884: 12–13) สำหรับประชาธิปไตยเสรีนิยมซึ่งเป็นประชาธิปไตยที่พบกันแพร่หลายนั้น การใช้อำนาจของฝ่ายข้างมากจะอยู่ภายใต้กรอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่รัฐธรรมนูญมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายข้างมาก กับทั้งคุ้มครองสิทธิของฝ่ายข้างน้อย ซึ่งพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิบางประการ เช่น เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด (Watkins, Frederick 1970: 215–23) การวินิจฉัยสั่งการส่วนใหญ่ใช้การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่บางอย่างใช้คะแนนเสียงข้างมากพิเศษหรืออาจถึงขั้นเสียงเอกฉันท์ เพื่อให้ประเด็นที่ละเอียดอ่อนมีความชอบธรรมมากขึ้น ถึงแม้ปัจจุบัน

ประเทศส่วนใหญ่ในโลกใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม แต่กระบวนการบางอย่างยังเป็นประชาธิปไตยทางตรง เช่น การลงประชามติ การเลือกคณะลูกขุนในศาล การเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นต้น

ประชาธิปไตยถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในกรีซโบราณ (Kurt A. Raaflaub, Josiah Ober, Robert W. Wallace, 2007) แต่วิธีปฏิบัติแบบประชาธิปไตยปรากฏในสังคมอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งเมโสโปเตเมีย ฟินีเชีย และอินเดีย (Isakhan, B. and Stockwell, S (co-eds) 2011: 19–59) วัฒนธรรมอื่นหลังกรีกได้มีส่วนสำคัญต่อวิวัฒนาการของประชาธิปไตย เช่น โรมโบราณ (John Dunn, 1994) ยุโรป (John Dunn, 1994) และอเมริกาเหนือและใต้ (Weatherford, J. McIver 1988: 117–150) ประชาธิปไตยแบบโบราณซึ่งพลเมืองชายมากน้อยต่างกันมีสิทธิทางการเมืองนั้นค่อย ๆ หดไปในช่วงปลายสมัยโบราณ มโนทัศน์ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนเกิดขึ้นส่วนใหญ่จากแนวคิดและสถาบันซึ่งได้มีการพัฒนาระหว่างยุคกลางของทวีปยุโรปและยุคภูมิธรรมในการปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศส จนมาถึงช่วงหลังสงครามเย็น ประชาธิปไตยถูกเรียกว่า "ระบอบการปกครองสุดท้าย" และแพร่หลายอย่างมากไปทั่วโลก

สรุป ประชาธิปไตยแตกต่างจากระบอบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยอยู่กับบุคคลคนเดียว เช่น สมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือที่อำนาจอธิปไตยอยู่กับคณะบุคคลจำนวนน้อย เช่น คณาธิปไตย กระนั้น ระบอบที่ตรงข้ามกับประชาธิปไตยเหล่านี้ยังสืบทอดมาแต่ปรัชญากรีก และปัจจุบันยิ่งดูเคลือบคลุมมากขึ้น เพราะรัฐบาร่วมสมัยต่างมีส่วนที่เป็นประชาธิปไตย คณาธิปไตยและราชาธิปไตยผสมกัน

มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนี้

ณรินทร์ งามวงศ์ (2556: 13-14) กล่าวว่า ประชาธิปไตยท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนตระหนักในความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตนยื่นมือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อทุกคนในท้องถิ่นของตน ประชาธิปไตยท้องถิ่น มีลักษณะสำคัญ 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง 2) เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองตนเองระดับล่าง คือ ระดับท้องถิ่น 3) เป็นการกระจายอำนาจหรือการเพิ่มอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการปกครองตนเอง และ 4) เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน

สาระสำคัญของประชาธิปไตย ต้องเป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ประชาธิปไตยแบบนี้ทำได้ที่ท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นมีขนาดเล็ก ใกล้ชิดกับประชาชน และงานที่ท้องถิ่นทำไม่ใช่งานที่ยากจนเกินไป และท้องถิ่นยังสามารถกำหนดกระบวนการทำงานของตนเองได้ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำให้มากขึ้น ทำให้ประชาชนรู้ปัญหาของท้องถิ่น รักท้องถิ่น และแก้ปัญหาให้ท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่นขนาดย่อมควรหาโอกาสเพิ่มบทบาทของประชาชนในการดูแลบริหารบ้านเมืองให้มากขึ้น ประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญของระบอบประชาธิปไตยของทั้งประเทศ และเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยระดับชาติ

ปรารธนา ไวมงคุณ (2552: 18) กล่าวว่า การเป็นประชาธิปไตยท้องถิ่นนั้น ต้องเน้นการที่ประชาชนปกครองโดยตนเองทางตรงให้มากขึ้นหมายความว่า ถ้าเป็นประชาธิปไตยระดับประเทศ เน้นที่การเลือกผู้แทน

แต่ถ้าเป็นประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง คือ เน้นการที่ประชาชนปกครองตนเอง

ยศวดี บุญเกียรติ (2566 บทความออนไลน์) ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ร่วมกันรับผิดชอบ มีการปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่ร่วมกัน มีการร่วมมือกันในการทำงานสาธารณะให้ท้องถิ่น ไม่รอให้ภาครัฐดำเนินการแต่ฝ่ายเดียว

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552: 1-4) หัวใจของการปกครองท้องถิ่นคือการสร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง (Self-Government Democracy) เพื่อช่วยสร้างรากฐานของประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง อีกทั้งมองว่าประชาธิปไตยควรเริ่มต้นที่ท้องถิ่นเพราะจะช่วยสร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการดูแลบ้านเมืองเต็มที่ ในขณะที่ประชาธิปไตยในระดับชาติควรเป็นในลักษณะประชาธิปไตยของผู้แทน (Representative Democracy) แทน

สรุป จะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยท้องถิ่น นั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนในการปกครองตนเองตามวิถีชุมชนของตน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามบริบทพื้นที่ของตนเอง สามารถแก้ปัญหา และสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

มิติของประชาธิปไตยท้องถิ่น

หัวใจของการปกครองท้องถิ่นคือการสร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง (Self-Government Democracy) เพื่อช่วยสร้างรากฐานของประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง อีกทั้งมองว่าประชาธิปไตยควรเริ่มต้นที่ท้องถิ่นเพราะจะช่วยสร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการดูแลบ้านเมืองเต็มที่ ในขณะที่ประชาธิปไตยในระดับชาติควรเป็นในลักษณะประชาธิปไตยของผู้แทน (Representative Democracy) แทน (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, หน้า 1-4) เช่นเดียวกับ International IDEA มองว่าประชาธิปไตยท้องถิ่นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและชุมชน (Citizenship and Community) การปรึกษาหารือ (Deliberation) การศึกษาทางการเมือง (Political Education) และการปกครองที่ดีกับสวัสดิการสังคม (Good government and social welfare) (Sisk, 2001: 13) ส่วนทางด้านของ Haus และ Sweeting มองว่าแนวคิดประชาธิปไตยท้องถิ่นมีความแตกต่างทั้งในเชิงภาวะ กลไก และกลยุทธ์ ซึ่งประชาธิปไตยท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบใน 4 มิติคือ

1) ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ซึ่งจัดเป็นรูปแบบการปกครองตามรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมัยใหม่ในสังคมท้องถิ่น โดยให้มีการเลือกบุคคลที่จะเข้าไปปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่เน้นย้ำถึง “รูปแบบของการเลือกตั้ง” โดยรัฐบาลท้องถิ่นที่ได้รับเลือกจะต้องหาหนทางเพื่อที่จะสร้างทางเลือกของการจัดบริการสาธารณะและมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและเรียกเอาทรัพยากร (เช่นการจัดเก็บภาษี การจัดหาค่าธรรมเนียม) โดยรัฐบาลท้องถิ่นจะได้รับความชอบธรรมสำหรับการสร้างการตัดสินใจ (decision-making) ในเรื่องต่าง ๆ จากประชาชนผ่านการเลือกตั้ง

2) ประชาธิปไตยของผู้ใช้งาน (User Democracy) เป็นรูปแบบที่เน้นย้ำถึงกระบวนการทำให้เป็นตลาด (marketization) ของความสัมพันธ์ทางการเมือง เพื่อกระตุ้นการแข่งขันทางการเมืองภายในภาคส่วนสาธารณะและแข่งขันกันเพื่อยกระดับความพึงพอใจต่อผู้บริโภคเช่นเดียวการค้าขายในระบบตลาดที่จะให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค โดยทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (public choice theory) มองว่าระบบประชาธิปไตยตัวแทนควรตอบสนองต่อความพึงพอใจของประชาชน ในฐานะที่ประชาธิปไตยเป็นกลไกสำหรับการจำลองความพึงพอใจของประชาชน กล่าวคือ ประชาธิปไตยจะสะท้อนว่าประชาชนต้องการอะไร และสิ่งใดที่ประชาชนควรได้

3) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่อิงบนฐานของเสรีภาพและความเท่าเทียม เพื่อรองรับการก่อร่าง การสร้างความขัดแย้ง และการยกระดับประโยชน์สาธารณะโดยอาศัยการพัฒนาการสื่อสารอย่างมีปฏิสัมพันธ์ของประชาชนที่กระตือรือร้น (Active Citizens) ในรูปของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (deliberative democracy) นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) ที่เป็นชุดของกระบวนการที่มอบอำนาจการตัดสินใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ (เช่นผ่านการจัดทำประชามติหรือการริเริ่มทำกิจกรรมโดยประชาชนเอง ฯลฯ) และเน้นการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการที่เปิดกว้างให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการแบบต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบคณะกรรมการนี้สัมพันธ์กับการกระจายอำนาจเชิงโครงสร้างในระดับล่างต่อหน่วยการปกครองท้องถิ่น

4) ประชาธิปไตยแบบเครือข่าย (Network Democracy) เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการสร้างการร่วมมือทั้งในระดับบนของรัฐบาลและตัวแสดงทางสังคมระดับล่าง เพื่อบริหารจัดการการบริการสาธารณะและทำให้โครงการพัฒนาของท้องถิ่นเกิดขึ้นได้จริง โดยประชาธิปไตยท้องถิ่นแบบเครือข่ายยังรวมถึงการแก้ไขปัญหา (problem solving) โดยอาศัยเครือข่ายขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญของการตัดสินใจเชิงนโยบายและการแก้ปัญหา รวมไปถึงก่อร่างความร่วมมือ (building coalition) ระหว่างตัวแทนภาครัฐและเอกชน (Haus, Michael and Sweeting, 2006: 267-288)

หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่น

หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นอยู่ที่เรื่อง “การปกครองตนเอง” ซึ่งเป็นเรื่องของกรรมสิทธิ์และเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างมากที่สุด ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของรัฐนั้น ๆ ได้ให้ไว้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังไว้เกี่ยวกับหลักการปกครองตนเองดังกล่าว ก็คือ กรรมสิทธิ์และเสรีภาพดังกล่าว มิได้หมายความว่า ประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นอิสระจากอำนาจรัฐ จนกระทั่งสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ตามอำเภอใจ เพราะในความเป็นจริงแล้ว การกระทำของพวกเขาจะต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีของตนเองด้วย ดังเช่น การมีความกระตือรือร้นในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ทั้งของตนเองและส่วนรวมในชุมชนท้องถิ่น ฯลฯ หลักการสำคัญดังกล่าว ทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นถูกมองว่า มีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้ประชาธิปไตยทางตรงในสมัยกรีกโบราณ ที่ในอดีตจะเกิดขึ้นได้

ในเมืองที่มีขนาดเล็กๆ และประชากรจำนวนน้อยๆ ด้วยลักษณะทางกายภาพดังกล่าว ได้เอื้ออำนวยให้เกิดการตัดสินใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชีวิตสาธารณะของตนเองโดยประชาชนได้โดยง่าย กล่าวคือ พลเมืองภายในนครรัฐ (polis) ของกรีกโบราณ สามารถใช้อำนาจทางด้านนิติบัญญัติ ด้านการบริหาร และด้านตุลาการ โดยใช้วิธีจับฉลากเข้าไปทำหน้าที่ โดยไม่ต้องใช้การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่เฉกเช่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในประชาธิปไตยสมัยใหม่ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2550: 10-11) ภายใต้บริบททางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากรัฐสมัยใหม่ (modern state) ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น มีอาณาเขตที่กว้างขวางและมีประชากรจำนวนมาก ยากที่จะบริหารจัดการให้เกิดประชาธิปไตยทางตรงในระดับชาติได้ ประชาธิปไตยท้องถิ่นมีข้อดีที่สำคัญที่สุด อยู่ที่เรื่องของการทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น มากกว่าจะเป็นเพียงแค่ ผู้รอรับผลประโยชน์ทางนโยบายสาธารณะ หรือผู้ปฏิบัติตามนโยบายที่ผู้ปกครองได้ให้เอาไว้ ดังนั้น ด้วยลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นดังกล่าว เราจึงสามารถกล่าวได้ว่าโดยหลักการแล้ว ประชาธิปไตยท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการ “เป็นของประชาชน” และ “ทำโดยประชาชน” มากกว่าการเป็นประชาธิปไตย “เพื่อประชาชน” ซึ่งลักษณะสำคัญดังกล่าวของประชาธิปไตยท้องถิ่น จะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งเป็นประชาธิปไตยระดับชาติได้ ดังเช่น ปัญหาทรราชจากเสียงข้างมาก (tyranny of the majority) การมีรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ineffective government) การเกิดความขัดแย้งระหว่างตัวแทนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ของฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น (Frank Cunningham, 2002: 15-18)

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองและการบริหารตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง และได้เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries) ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970-1980 ที่เริ่มมีการพูดถึงการแบ่งอำนาจตามสายการบังคับบัญชาในโครงสร้างของรัฐบาลและระบบการบริหารงานรัฐ จนมาถึงกลางทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา ก็ได้เริ่มขยายแนวความคิดของการกระจายอำนาจทั้งการแบ่งปันใช้ร่วมอำนาจทางการเมือง (political power sharing) การพัฒนาให้เป็นประชาธิปไตย (democratization) และการเปิดเสรีด้านการตลาด (market liberalization) เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมถึงกระบวนการตัดสินใจของภาคเอกชนภาคเอกชน (Cheema, Shabbir G. and Rondinelli, Dennis A. (Ed.). 2007: 2-3.)

ความหมายของการกระจายอำนาจ

แม้ว่าแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) จะเป็นที่แพร่หลายแต่เป็นแนวคิดที่มีพลวัตสูง ทำให้แนวคิดมีสาระที่หลากหลายทั้งในระดับกรอบมโนทัศน์ (Concepts) คำจำกัดความ (definition) และจุดเน้น (Main point) เนื่องจากมาตรการการกระจายอำนาจจะสัมพันธ์กับเป้าหมายและประเด็นที่หลากหลาย จนกล่าวได้ว่าการพยายามหาคำจำกัดความที่เชื่อมโยงกันกลายเป็นสิ่งที่ติดกับคำว่า “ฝันร้าย” (Saito,

Fumihiko. 2011: 490) แต่โดยหลักแล้วแนวคิดการกระจายอำนาจจะย่ำถึงการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นที่มุ่งกระจายอำนาจลงไปสู่พื้นที่ในระดับย่อย (Subregion) และลดบทบาทการควบคุมสั่งการโดยตรงจากส่วนกลางในมิติต่าง ๆ หรือถ้าพิจารณาในทางบริหารจะเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ (authority) การดำเนินภารกิจของตัวแทน (agency) รัฐบาลกลางไปสู่ตัวแทนที่ “ใกล้ชิด” กับสาธารณะ (Turner, Mark. 1999: 1-18) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการกระจายอำนาจถูกนิยามในฐานะกระบวนการที่รัฐบาลกลาง (Central Government) ได้ถ่ายโอนอำนาจและกลไกในรูปแบบต่าง ๆ สู่รัฐบาลในระดับต่ำกว่าระดับชาติ (Subnational Government) เพื่อให้ทันกับการปรับตัวตามสภาพเงื่อนไขเฉพาะของท้องถิ่น (Saito, Fumihiko. 2011: 491)

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2544: 290-291) มองว่าการกระจายอำนาจเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะและมีความหมายตรงกันข้ามกับการรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) ที่รัฐบาลกลางกุมอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการทั่วประเทศ แต่การกระจายอำนาจเป็นระบบการบริหารที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจบางส่วนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตนเองโดยปราศจากการแทรกแซง ในรูปของการโอนอำนาจให้หรือยกอำนาจให้ (Devolution) แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบอย่างเด็ดขาด ส่วนกลางจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกมิได้ เพราะสัมพันธ์ภาพระหว่างส่วนกลางกับส่วนปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นไม่ใช่เป็นแบบสายการบังคับบัญชาเพราะมีสถานะเป็นนิติบุคคลที่แยกออกจากส่วนกลาง ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งงานออกไปให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (DE concentration)

ปธาน สุวรรณมงคล (2554: 6) อธิบายความหมายของการกระจายอำนาจว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท โดยอาจมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นหรือรวมศูนย์อำนาจกลับสู่ศูนย์กลางได้ตามสถานการณ์หรือทิศทางของผู้มีอำนาจ ทำให้การกระจายอำนาจมีความเป็นพลวัตบริบททางสังคม

อภิชาติ สถิตนิรามัย (2555: 12) ได้อาศัยคำนิยามของ Dani Rodrik ในงานชื่อ “Institutions for High-Quality Growth” โดยมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการกระจายอำนาจภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลของการสร้างสถาบันอันเป็นกฎกติกาที่ดี กล่าวคือ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และประชาธิปไตย เป็นกรอบแม่บทของการสร้างกฎที่ดีเนื่องจากการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นกลไกหลักของการรวบรวมความรู้ท้องถิ่น (Local Knowledge) ซึ่งสำคัญต่อการสร้างสถาบันทางสังคมหนึ่ง

Derick W. Brinkerhoff และ Omar Azfar (2006) มองว่าการกระจายอำนาจสัมพันธ์กับการแบ่งสรรอำนาจ เขตการปกครอง การตอบสนองทางการเมือง การคลัง และระบบการบริหารระหว่างส่วนกลาง (center) และส่วนรอบนอก (periphery) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากในเชิงพื้นที่ (spatial) การกระจายอำนาจคือการถ่ายโอนเขตการปกครองและการตอบสนองขององค์กรและเขตอำนาจในสถานที่ที่แตกต่างกันในเชิงกายภาพ

หรือก็คือจากส่วนกลางไปสู่ระดับท้องถิ่น แต่ถ้าพิจารณาในเชิงสถาบันจะหมายถึงการถ่ายโอนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ และบทบาท จากตัวแทน ระดับของรัฐบาลส่วนกลางมาสู่ตัวแทนและเขตอำนาจ (jurisdiction) ที่หลากหลายหรือก็คือเปลี่ยนจากการผูกขาดบทบาทและหน้าที่ มาสู่ความเป็นพหุนิยม (Pluralism) และสหพันธรัฐ (Federalism)

International IDEA (2001: 45-46) มองว่าการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือการอนุญาตให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น (local government Unit) มีอำนาจในการริเริ่ม (initiate) เงินทุน (fund) และการปฏิบัติโครงการ (implement programmes) ที่มีความหมายต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจเกี่ยวข้องกับความต้องการขยายการปฏิรูปความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล (intergovernmental relation) แต่มักถูกท้าทายโดยการยึดมั่นธรรมเนียมปฏิบัติ (entrenched practices) การได้เสียผลประโยชน์ (vested interest) ตัวแสดงที่มีอำนาจ (powerful actors) และความเฉื่อยของสถาบันที่ดำรงอยู่ (the interior of existing institution)

จากแนวคิดการกระจายอำนาจข้างต้นสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจไม่ได้เป็นแค่เพียงเรื่องของการกระจายอำนาจทางกฎหมายและการบริหาร แต่ยังมีมิติของอำนาจและธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นทางการตามกฎหมายและไม่เป็นทางการ รวมไปถึงเกี่ยวข้องกับตัวแสดงและปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการหรืออยู่นอกเหนือจากสถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการ โดยตัวแสดงและปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จะเข้ามามีบทบาทผ่านช่องทางหรือกลไกที่เป็นทางการของการกระจายอำนาจ แต่เมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการของแนวคิดการกระจายอำนาจยังมีความหลากหลายของประเด็นที่เกี่ยวข้องเช่น การแก้ไขปัญหาสายการบังคับบัญชาที่ใหญ่โต ผูกขาดและรวมศูนย์ การกระจายอำนาจทางการเมือง การอาศัยกลไกตลาดการพัฒนาประชาธิปไตย การช่วยเหลือคนยากไร้และชายขอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของรัฐบาลท้องถิ่น ฯลฯ รวมไปถึงกลุ่มผู้สนับสนุนแนวคิดการกระจายอำนาจก็มีทั้งฝ่ายที่รับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่ต้องการลดการผูกขาดอำนาจรัฐและพัฒนาตลาดฝ่ายที่คัดค้านการพัฒนาแบบรวมศูนย์ที่เน้นแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาและสร้างการพัฒนาแบบร่วมมือ และ ฝ่ายที่สนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองแบบพหุนิยมที่เน้นการสร้างพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายเข้ามาในพื้นที่ทางการเมือง

ข้อเสียของการกระจายอำนาจ

ตลอดห้วงทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย การกระจายอำนาจมักจะถูกกล่าวถึงอยู่เสมอว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดีที่จำเป็นต้องมี และเร่งรัดให้เกิดขึ้นภายในระบบการเมืองการปกครองของประเทศ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากข้อถกเถียงในเชิงวิชาการ และจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การกระจายอำนาจก็มีจุดอ่อนหรือข้อเสียเช่นเดียวกับการรวมศูนย์อำนาจ ดังนั้น เพื่อให้มองเห็นถึงข้อถกเถียงที่แวดล้อมเรื่องการกระจายอำนาจได้อย่างรอบด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ถึงด้านลบของการกระจายอำนาจด้วย ซึ่งในที่นี้เห็นว่า การกระจายอำนาจมีข้อเสียอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้

1. ด้านการเมือง การกระจายอำนาจอาจนำไปสู่ภาวะของความไร้เอกภาพและเสถียรภาพในทางการเมืองได้ ดังเช่น กรณีของรัฐเดี่ยว การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นแรงผลักดันไปสู่ความเป็นสหพันธรัฐ ส่วนประเทศที่เป็นสหพันธรัฐอยู่แล้ว ความเป็นเอกภาพก็อาจจะน้อยลงไปอีก นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศที่ความเป็นเอกภาพมีต่ำอยู่แล้ว เช่น ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มทางศาสนา ที่มีความแตกต่างกันและขัดแย้งกันอยู่แล้ว การกระจายอำนาจอาจทำให้เกิดความไร้เอกภาพในทางการเมืองได้

2. ด้านการคลัง การกระจายอำนาจที่มากเกินไป อาจนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพในทางการคลังของประเทศได้ เนื่องจากเมื่อสัดส่วนทางการคลังในภาคสาธารณะส่วนใหญ่อยู่ในระดับท้องถิ่น ก็เป็นการยากที่รัฐบาลกลางจะกำหนดทิศทางและควบคุมระบบการคลังของประเทศโดยรวมได้ และหากการใช้จ่ายของท้องถิ่นต่าง ๆ ปราศจากวินัยทางการคลัง เช่น การใช้จ่ายอย่างเกินตัว ขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บรายได้มีต่ำ ดังที่เคยเกิดขึ้นในประเทศแถบละตินอเมริกา ก็จะสร้างปัญหาและเกิดภาวะความไร้เสถียรภาพต่อระบบการคลังของประเทศเป็นอย่างมาก

3. ด้านความเสมอภาค การกระจายอำนาจยิ่งมากเท่าไร จะนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่างๆ ได้ง่าย ทั้งในทางเศรษฐกิจ การคลัง คุณภาพชีวิต การบริการสาธารณะ เป็นต้น เนื่องจากอำนาจในทางการเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการบริหาร ขึ้นอยู่กับศักยภาพของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น

4. ด้านปัญหาการใช้ทรัพยากร เมื่อแต่ละชุมชนต่างก็มีความเป็นอิสระในกรอบของตน การใช้ทรัพยากรภายในประเทศอาจมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ เพราะพื้นที่แต่ละแห่งต่างก็ใช้ทรัพยากรไปตามความต้องการและความจำเป็นของตน อันจะนำไปสู่สถานะต่างคนต่างทำ ทรัพยากรจึงถูกใช้อย่างกระจัดกระจายและไร้ทิศทาง การจะระดมทรัพยากรจากส่วนต่างๆ ของประเทศเพื่อเป้าหมายร่วมกัน เช่น การสร้างความเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ก็เกิดขึ้นได้ยาก (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2566: บทความออนไลน์)

ข้อดีของการกระจายอำนาจ

- 1) แบ่งเบาภาระของส่วนกลาง หรือผู้บังคับบัญชา
- 2) ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตัดสินใจได้รวดเร็ว คล่องตัว ประหยัดเวลาเกิดผลดีแก่ธุรกิจ ยิ่งในกรณีที่ต้องแข่งกับเวลา
- 3) หน่วยงานสาขา หรือผู้บังคับบัญชาระดับรอง ได้มีโอกาสฝึกฝนให้รับผิดชอบในการตัดสินใจ ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีขวัญกำลังใจดี (เรียนรู้การบริหาร, 2566: บทความออนไลน์)

ประเภทของการกระจายอำนาจปกครอง

1 การกระจายอำนาจทางพื้นที่ การกระจายอำนาจทางพื้นที่หรือการกระจายอำนาจทางเขตแดน คือ การที่รัฐมอบ อำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ ซึ่งองค์กรปกครอง

ส่วน ท้องถิ่นต้องจัดทำบริการสาธารณะภายในอาณาเขตหรือขอบเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเรียกการจัด ระเบียบการบริหารราชการดังกล่าวว่า “การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2549: 18)

2 การกระจายอำนาจทางภารกิจของรัฐ การกระจายอำนาจทางภารกิจของรัฐหรือการกระจายอำนาจทางบริการ คือ การที่ รัฐมอบอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างให้แก่องค์กร ซึ่งมีไชองค์กรของรัฐส่วนกลางรับ ไปดำเนินการด้วยงบประมาณและบุคลากรขององค์กรนั่นเอง เช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้าและการประปา เป็นต้น ซึ่งเป็นการมอบอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครอง และการกระจายอำนาจทางบริการไม่ค้ำนึ่งเรื่องอาณาเขตใน การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ นอกจากนี้กิจการที่มอบให้จัดทำนี้ รัฐจะเป็นผู้กำหนดโดยออกเป็น กฎหมายท้องถิ่นหรือองค์กรจะกำหนดขึ้นมาเองไม่ได้ (ประยูร กาญจนดุล, 2544: 17-19)

3 การกระจายอำนาจทางการคลัง (Fiscal Decentralization)

การกระจายอำนาจทางการคลัง เป็นอีกหนึ่งลักษณะของการกระจายอำนาจ โดย หน่วยงานในระดับบนหรือใน ส่วนกลางพยายามลดระดับการใช้อำนาจควบคุมจัดการงบประมาณและ การตัดสินใจทางการคลังของหน่วยงานในระดับล่าง เช่น การจัดระบบการจัดสรรงบประมาณของ หน่วยงานในลักษณะที่หน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางหรือหน่วยงานระดับบน จัดสรรงบประมาณแก่ หน่วยงานในระดับพื้นที่หรือระดับต่ำลงมาในรูปแบบประมาณก้อนเดียว เพื่อให้อิสระแก่หน่วยงาน ดังกล่าวในการตัดสินใจบริหารจัดการทางการคลัง และจัดสรรงบประมาณดังกล่าวในรายละเอียด การ กระจายอำนาจทางการคลังส่งผลให้หน่วยงานในส่วนกลางมีบทบาทเพียงก กับทิศทางนโยบาย ในขณะที่หน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการตัดสินใจในการบริหารภารกิจและ งบประมาณของตนเอง (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546: 20)

สรุป จากลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง เห็นได้ว่าเป็นหลักการที่ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างเต็มที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยการปกครองที่สามารถจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ อีกทั้งมีอำนาจอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ มี องค์กรนิติบุคคลซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นมีความสามารถทางกฎหมาย มีผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการ เลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเอง มี งบประมาณ และมีทรัพยากรเป็นของท้องถิ่นเอง

สรุป

ความสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองกลายเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและมั่นคง การพัฒนาสังคมที่ประชาชนมีความไว้วางใจในระบบการเมืองและรัฐบาลต้องอาศัยการยึดมั่นในจริยธรรมทางการเมือง จริยธรรมทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นกรอบในการดำเนินงานของรัฐบาลและนักการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเป็นธรรมใน

กระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ ยังสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในการดำเนินงานของรัฐบาลและระบบการเมืองทั้งหมด ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางการเมือง และความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานการณ์เหล่านี้กดดันให้รัฐบาลและนักการเมืองต้องปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน จริยธรรมทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางอำนาจและทรัพยากร ส่งเสริมการตัดสินใจที่ยุติธรรม และสร้างระบบที่โปร่งใส ความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองในอนาคตนั้นไม่เพียงแต่อยู่ในระดับรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังต้องขยายไปถึงการพัฒนาเครื่องมือและกลไกที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและตัดสินใจทางการเมืองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองประสบความสำเร็จในอนาคต จำเป็นต้องมีการปฏิรูปและพัฒนากลไกที่สามารถส่งเสริมความโปร่งใส (transparency) ความรับผิดชอบ (responsibility) และความยุติธรรม (justice) แนวทางดังกล่าวอาจรวมถึงการสร้างกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนความเป็นอิสระของสื่อมวลชน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเน้นการบูรณาการจริยธรรมทางการเมืองเข้ากับทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมือง ตั้งแต่การกำหนดนโยบายไปจนถึงการดำเนินการปฏิบัติ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการรักษาและส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เป็นการรับรองความยุติธรรมในระบบการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและความไว้วางใจในสังคม การปฏิรูปกลไกทางการเมืองเพื่อรองรับจริยธรรมและการพัฒนาสังคมจะช่วยสร้างสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การรักษาและส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน เพื่อให้สังคมสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เป็นธรรม (justice) โปร่งใส (transparency) และยั่งยืน (sustainable) สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ตระหนักถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ และของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจ ในการปรับเปลี่ยนและตอบสนององกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลงานด้านวัฒนธรรมไทยด้วยระบบเครือข่ายสารสนเทศ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

- โกวิท พวงงาม. (2562). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- ณรินทร์ งามวงศ์. (2556). “บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่เสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล:กรณีศึกษา อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”. *รายงานการวิจัย วิทยาลัยรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2544). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, (2546). *ทิศทาง การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและ ต่างประเทศ เปรียบเทียบ*. วิทยุชน.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2566). *การกระจายอำนาจ*. บทความออนไลน์. สืบค้นจาก.
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การกระจายอำนาจ: แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย*. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร กาญจนกุล. (2544). *การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปรารณา ไวมงคุณ. (2552). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”. *ภาคนิพนธ์ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ยศวดี บุญเกียรติ. (2566). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น*. สืบค้นจาก, [https://www.fpps.or.th/news.php? detail=n1049872869.news](https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1049872869.news)
- ยศวดี บุญเกียรติ. (2566). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น*. สืบค้นจาก, [https://www.fpps.or.th/news.php? detail=n1049872869.news](https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1049872869.news)
- เรียนรู้การบริหาร. (2566). *ข้อดี ของการกระจายอำนาจ*. สืบค้นจาก, [http:// goodadministration.blogspot.com](http://goodadministration.blogspot.com)
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2554). *บทวิเคราะห์ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจใน ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2549). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). *ความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรม การเมือง*. สารานุกรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นชุดที่ 2.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2555). *รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร:แผนงานการเสริมสร้างนโยบายสาธารณะที่ดี. สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น: แง่คิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Boyd, James Penny. (1884). *Building and Ruling the Republic*. Bradley, Garretson & Company.
- Brinkerhoff, D. W. & Azfar, O. (2006). *Decentralization and Community Empowerment Does community empowerment deepen democracy and improve service delivery*. Paper prepared for U.S. Agency for International Development Office of Democracy and Governance.
- Cheema, S. G. & Rondinelli, D. A. (Ed.). (2007). *Decentralizing governance: Emerging concepts and Practices*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- Frank, C. (2002). *Theories of Democracy: A Critical Introduction*. London: Routledge.
- Haus, M. & Sweeting, D. *Local Democracy and Political Leadership: Drawing*
- Isakhan, B. and Stockwell, S. (2011). *The Secret History of Democracy*. London: Palgrave Macmillan.
- John Dunn. (1994). *Democracy: the unfinished journey 508 BC – 1993 AD*. Oxford University Press.
- Kurt A. R., Josiah, O., Robert, W. W. (2007). *Origin of Democracy in Ancient Greece*. University of California Press.
- Przeworski. (1991). *Adam Democracy and the Market*. Cambridge University Press.
- Saito, Fumihiko. (2011). *Decentralization*. In Mark Bevir (Ed.), *The SAGE handbook of governance* (pp. 484-500). London: SAGE Publications.
- Saito, F. (2011). *Decentralization*. In Mark Bevir (Ed.), *The SAGE handbook of governance*.
- Sisk, T. D. (2001). *Democracy at the local level: the international IDEA handbook on participation, representation, conflict management, and governance*. Stockholm: International Institute for democracy and electoral assistance.
- Turner, M. (1999). *Central-Local Relations: Themes and Issues*. In Turner, M. (Ed.), *Central-local relationship Asia-Pacific: Convergence or divergence?* (pp. 1-18). Hampshire: Palgrave.
- Watkins, F. (1970). "Democracy". *Encyclopædia Britannica* Vol. 7 (Expo '70 hardcover ed.). William Benton. pp. 215–23.

Weatherford, J. M. (1988). *Indian givers: how the Indians of the America transformed the world*.
New York: Fawcett Columbine. 117–150.